

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΙΕΡΕΙΣ

Έτος 58 – Τεύχος 3

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ

Άπρίλιος 2009

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Είσοδικὸ
Ἀλέξανδρου Κατσιάρα
σελ. 3

«Θρησκεία ἢ Ἐκκλησία»
Γεωργίου Π. Πατρώνου
σελ. 5

Ἡ Ἐκκλησία μεταξὺ
Ἱστορίας καὶ Βασιλείας
Νικολάου Ἀσπρούλη
σελ. 10

Ἡ κάθοδος τῆς Ἐκκλησίας στὸν Ἄδη
Πρωτ. Κων. Ι. Νεροκοπλῆ
σελ. 13

Ὁ «σταυρωμένος» Προμηθεὺς
προτύπωση τοῦ σταυρωμένου Χριστοῦ
Κωνσταντίνου Π. Χαραλαμπίδη
σελ. 17

Ἡ Ἐκκλησία ὡς ἐπενδυτὴς
Πρωτ. Βασ. Θεοδοῦ
σελ. 19

Τὸ κήρυγμα στὴν Ἐκκλησία μας
σήμερα
Πρωτ. Ἀντωνίου Πινακούλα
σελ. 22

Ὁ Ὁρθόδοξος Κλῆρος τῆς Γερμανίας
Ἀρχιμ. Συμεὼν Αὐγουστάκη
σελ. 26

Βιβλιοπαρουσίαση
Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη
σελ. 29

Μηνολόγιο
σελ. 30

Τὸ Περιοδικὸ «Ἐφημέριος» δὲν εὐθύνεται
γιὰ τὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα τῶν ἀρθρογράφων του.

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ

τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν
καὶ πάσης Ἑλλάδος
κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ:

Κλάδος Ἐκδόσεων
τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καὶ Μορφωτικῆς
Ἑπιμελείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΕΚΔΟΤΗΣ:

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου
Ἀρχιμ. Κύριλλος Μισιακούλης
Ἰασίου 1, 11521 Ἀθήνα

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ:

Ἀλέξανδρος Ἰ. Κατσιάρας

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

π. Παναγιώτης Καποδίστριας, π. Βασίλειος
Θερόμος, π. Βασίλειος Καλλιακμάνης,
π. Δημήτριος Κουτσούρης, π. Παῦλος
Κουμαριανὸς καὶ ὁ κ. Ἠλίας Ἀρ. Ὑφαντῆς.

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ὙΛΗΣ:

Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΚΕΙΜΕΝΩΝ:

Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη, Κωνσταντίνος
Χολέβας καὶ Βασίλειος Τζέρπος

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:

Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ.: 210 72.72.253, Fax: 210 72.72.251
e-mail: efimerios@ecclesia.gr

Στοιχειοθεσία - Ἐκτύπωση - Βιβλιοδεσία:

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου: Νικ. Κάλτζιας

Ἰασίου 1 – 115 21 Ἀθήνα

Τηλ.: 210-7272.356 – Fax 210-7272.380

Σεβαστοὶ πατέρες,

Ἦδη ἀπὸ τὸ προηγούμενο τεύχος ξεκινήσαμε τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ σχεδιασμοῦ ποὺ σᾶς εἶχαμε ἀνακοινώσει ἀναφορικὰ μὲ τὴν ἐσωτερικὴ διάρθρωση καὶ δομὴ τοῦ περιεχομένου τοῦ περιοδικοῦ «Ἐφημέριος». Μὲ τὸ κείμενο τοῦ μακαριστοῦ Μέγιστοφ οὐσιαστικὰ ξεκίνησε ἡ πρώτη ἀφιερωματικὴ θεματικὴ ἐνότητα ποὺ θὰ ἀναφέρεται στὸ Μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ ὁποία θὰ συνεχιστεῖ καὶ στὰ ἐπόμενα τεύχη. Περιγράφοντας τὸ Μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας κατ' οὐσίαν προσεγγίζουμε τὴν Ἱερωσύνη, ἀφοῦ ἡ Ἱερωσύνη εἶναι ἄρρηκτα συνδεδεμένη μὲ τὸ Μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας.

Μὲ τὸν τίτλο «Προσόμοια»* ὁ «Ἐφημέριος» θὰ φιλοξενεῖ ποικίλα κείμενα τοῦ βασικοῦ θεματικοῦ ἀφιερώματος κάθε τεύχους. Καὶ σ' αὐτὸ τὸ τεύχος συνεχίζεται ὁ ἀφιερωματικὸς κύκλος περὶ Ἐκκλησίας μὲ τέσσερα ἄρθρα, τοῦ Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ κ. Γεωργίου Πατρώνου, τοῦ κ. Νικολάου Ἀσπρούλη, τοῦ π. Κωνσταντίνου Νευροκοπλῆ, καθὼς καὶ τοῦ Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ κ. Κωνσταντίνου Χαραλαμπίδη, ποὺ προσεγγίζουν ὀρισμένες διαστάσεις τοῦ γεγονότος τῆς Ἐκκλησίας.

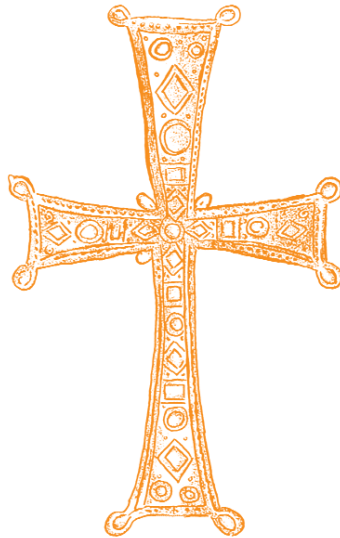
Στὸ δεῦτερο μέρος τοῦ περιοδικοῦ θὰ βρῖσκετε τὶς μόνιμες στήλες, ποὺ θὰ εἶναι μηνιαῖες ἢ θὰ ἐναλλάσσονται μὲ βάση καὶ τὶς δυνατότητες τῶν σελίδων τοῦ κάθε τεύχους. Ἡ στήλη «Πρὸς Ἐκκλησιασμό» θὰ ἄπτεται θεμάτων κατήχησης, ἡ «Διακονία Λόγου» θὰ φιλοξενεῖ κηρύγματα, τὸ «Λειτουργικὸ Ἐργαστήρι» θὰ προσεγγίζει λειτουργικὰ ζητήματα ἢ ἀπορίες, ἡ στήλη «Πρὸς Οἰκοδομὴ» θὰ περιλαμβάνει θέματα ποὺ ἀφοροῦν τὴν διαποίμανση τοῦ Λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ἡ στήλη «Ὁρθόδοξη Οἰκουμένη» ἡ ὁποία στοχεύει στὴν ὑπενθύμιση τῆς οἰκουμενικῆς διάστασης τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς παγκοσμιότητας τῆς ἀποστολῆς της, «Ἡ Βιβλιοθήκη τοῦ Ἐφημερίου» θὰ παρουσιάζει σημαντικὰ βιβλία θεολογικοῦ κυρίως περιεχομένου καὶ προβληματισμοῦ, καὶ τὸ «Μηνολόγιο» ποὺ θὰ ἀναφέρεται σὲ γεγονότα ποὺ ἔχουν σχέση μὲ ἐκκλησιαστικὲς κοινότητες ἢ μὲ ποικίλα θέματα (μισθοδοσία, συνταξιοδοτικὰ κ.ἄ.) ποὺ ἀφοροῦν τοὺς κληρικούς.

Ὑπάρχουν καὶ ζητήματα τεχνικῆς φύσεως ποὺ ἄπτονται π.χ. τῆς συλλογῆς τῆς ὕλης, τῆς στοιχειοθεσίας καὶ τῆς ἐκτύπωσης μὲ στόχο τὴν ἐγκαιρὴ ἀποστολὴ καὶ παραλαβὴ τοῦ κάθε τεύχους. Ἐλπίζουμε ὅτι σιγά-σιγά θὰ ἀντιμετωπισθοῦν καὶ αὐτά. Ἴσως καὶ σὲ ἐπίπεδο αἰσθητικῆς νὰ ὑπάρχουν περιθώρια περεμβάσεων ἢ βελτιώσεων. Πάντως μὲ ἀφορμὴ ἐπιστολῆ ἀναγνώστη ποὺ ἀναφέρει ὅτι τὸ χαρτὶ

πού τώρα χρησιμοποιεῖται εἶναι εὐτελὲς σὲ σύγκριση μὲ τὸ προηγούμενο, σᾶς ἀναφέρουμε ὅτι ἡ ποιότητα τοῦ χάρτου πού τώρα ἐπιλέχθηκε θεωρεῖται πιὸ φιλικὴ πρὸς τὸν ἀναγνώστη καὶ εἶναι ἀκριβότερη τοῦ προηγούμενου.

Τὸ παρὸν τεῦχος θὰ φθάσει στὰ χέρια σας μετὰ τὴν Ἑορτὴ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου. Εἶναι τὸ γεγονὸς ἐκεῖνο πού μᾶς δίνει ἐλπίδα καὶ αἰσιοδοξία, τὸ γεγονὸς πάνω στὸ ὁποῖο στηρίζεται ἡ πίστη μας, εἶναι τὸ γεγονὸς πού μᾶς κάνει νὰ ὁμολογοῦμε ὅτι τὸν τελευταῖο λόγο δὲν τὸν ἔχει ἡ φθορὰ καὶ ὁ θάνατος, ἀλλὰ ἡ Ζ(ζ)ωή, ὁ Χριστὸς πού Ἄνέστη.

* Τὰ προσόμοια εἶναι τροπάρια, πάντοτε στιχηρά, δηλαδὴ ψάλλονται μὲ στίχους ἐκ τοῦ Ψαλτηρίου, εἴτε στὸν Ἑσπερινὸ καὶ λέγονται στιχηρὰ ἢ ἀπόστιχα, εἴτε στοὺς Αἴνους καὶ λέγονται στιχηρὰ τῶν Αἴνων. Τὰ τροπάρια αὐτὰ λοιπὸν προσομοιάζουν στὶς συλλαβὲς καὶ τὴ μουσικὴ ἀρμονία μὲ κάποιον συγκεκριμένον τροπάριον πού ἀποτελεῖ πρότυπο-βάση γιὰ τὴν ποιητικὴ σύνθεση καὶ τὴ μουσικὴ ἀπόδοση τῶν ἄλλων, καὶ τὸ ὁποῖο στὴν ὑμνολογία ὀνομάζεται πρόλογος.

«Θρησκεία ἢ Ἐκκλησία»

Γεωργίου Π. Πατρώνου,
Όμοτ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

Πρόσφατα ἔγινε στήν Ἱερά Μονή Πεντέλης μιὰ ἡμερίδα ἀπό τοὺς Μεταπτυχιακοὺς Φοιτητὲς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν μὲ θέμα: «Θρησκεία ἢ Ἐκκλησία», ἐὰν δηλαδὴ ὁ Χριστιανισμὸς πρέπει νὰ κατανοεῖται ὡς ἓνα ἱστορικὸ θρησκευολογικὸ φαινόμενο ἢ ὡς μιὰ ἀποκεκαλυμμένη ἐκκλησία τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ στὸν κόσμος. Μοῦ προξένησε μεγάλη ἐντύπωση, ὅτι ὑπῆρχαν στὸ Συνέδριο αὐτὸ εἰσηγητὲς ἀπὸ ὅλους σχεδὸν τοὺς χώρους τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς σκέψης, ἀπὸ τὸν ἱστορικὸ, φιλοσοφικὸ, κοινωνιολογικὸ, θρησκευολογικὸ, συστηματικῆς θεολογίας καὶ πατρολογίας, ἀλλὰ περιέργως ἀπουσίαζε κάποια εἰσήγηση ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς βιβλικῆς θεολογίας. Καὶ νομίζω, ὅτι ἔχει ἐνδιαφέρον νὰ γνωρίζουμε ποιά εἶναι ἡ θέση τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης στὸ θέμα τῆς θρησκείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ πῶς βίωσαν τὴ νέα πραγματικότητα οἱ Μαθητὲς καὶ Ἀπόστολοι τοῦ Κυρίου.

Βέβαια, ἐκεῖ στὸ Συνέδριο, μοῦ δόθηκε ἡ δυνατότητα νὰ κάνω μιὰ αὐθόρμητη καὶ μικρὴ σχετικὴ παρέμβαση ὡς βιβλικὸς θεολόγος ποὺ εἶμαι. Θὰ ἤθελα, ὅμως, καὶ ἀπὸ τὸ βῆμα αὐτὸ νὰ ἐκθέσω ἀναλυτικότερα τὴ δική μου προσωπικὴ προβληματικὴ γιὰ ἓνα θέμα τόσο βασικὸ καὶ οὐσιαστικὸ, ποὺ συζητεῖται μάλιστα ἐπίμονα τὸν τελευταῖο καιρὸ καὶ στήν ὀρθόδοξη θεολογία καὶ ἔχει ἐνδιαφέρουσες προεκτάσεις στὸ χῶρο τῆς ποιμαντικῆς διακονίας καὶ τῆς Ἐκκλησίας γενικότερα, ποὺ ὑπηρετεῖ σεμνὰ καὶ ἀθόρυβα καὶ τὸ περιοδικὸ αὐτὸ *Ἐφημέριος*.

1. Ἡ θέση τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης

Ἀπὸ τὴ μελέτη τῶν πρώτων κεφαλαίων τοῦ βιβλίου *Γένεσις* τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης διαπιστώνει κανεὶς, ὅτι ὁ Θεὸς δημιούργησε ἀρχικὰ τὴν κτίση καὶ τὴ φύση «καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ κατ' εἶδος καὶ κατ' ὁμοίότητα» (βλ. Γεν. 1, 12) καὶ μετὰ «ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα καὶ κατ' ὁμοίωσιν αὐτοῦ» (βλ. Γεν. 1, 26-27), ποὺ σημαίνει ὅτι δημιούργησε μιὰ κοινωνία καὶ κοινότητα ἀνθρώπων, μιὰ εὐλογημένη ἀνθρωπότητα τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ στὸν κόσμος μὲ τὴ δυνατότητα ἄμεσης προσωπικῆς κοινωνίας μὲ τὸν Δημιουργό. Ὁ Θεός, ἐπομένως, δημιουργεῖ κοινωνία καὶ κοινότητα ἀνθρώπων, δημιουργεῖ ἐκκλησία ἐνότητος προσώπων καὶ ἀγάπης. Δὲν φαίνεται πούθεν ὁ Θεὸς νὰ δημιουργεῖ κάποια θρησκεία, μιὰ ὑπέρτατη ἐξουσία ποὺ θὰ ὑποδουλῶνει τὴν ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου καὶ θὰ ἐλέγχει τὴν προσωπικὴ βούληση καὶ θέληση πρὸς τὸ καλὸ ἢ τὸ κακό. Ὁ ἄνθρωπος καλεῖται ἀπαρ-

χῆς σὲ μιὰ διαρκῆ καὶ ζῶσα κοινωνία μὲ τὸν Θεὸ καὶ μὲ τοὺς ἀδελφούς του συνανθρώπους. Αὐτὸ συνιστᾶ ἀσφαλῶς καὶ τὴν οὐσία τῆς ἐκκλησίας.

Ἡ αὐτονομία, ὅμως, τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν Θεό, ἢ προσπάθεια αὐτοθέωσής του καὶ ἡ ἀνυπακοή ἀπὸ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ γιὰ ἐνότητα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ βίωσης τῆς ἀγάπης μεταξύ τους, θέτει τελικὰ τὸν ἄνθρωπο-Ἀδὰμ ἐκτὸς τῆς Ἐδὲμ καὶ ἐκτὸς τῆς κοινωνίας-ἐκκλησίας τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἔξοδος αὐτῆ στὴ χώρα τῆς ἐρήμου, τῆς ἀπώλειας καὶ τοῦ θανάτου συνιστᾶ ἔκπτωση καὶ κατ' ἐπέκταση «θρησκευολογική» αἵρεση. Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη, κατὰ συνέπεια, ἔχει ὡς βασικὴ ἀξία καὶ θέτει ὡς κέντρο τῆς ζωῆς στὴν ἱστορικὴ ἐξέλιξη κάθε ἀνθρώπινης προσπάθειας τὴν ἐνεργοποίηση καὶ βίωση αὐτῆς τῆς θείας ἐνότητας καὶ τῆς ἀγάπης, σὲ μιὰ σχέση χαρισματικῆς κοινωνίας τοῦ Θεοῦ μὲ τὸ λαὸ Του καὶ τὴν ἐκκλησία Του.

Εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρον, ἐὰν ἀνοίξει κανεὶς τὴν Concordance ἢ τὸ Ταμείον τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ ἰδεῖ, ὅτι σὲ ὅλα τὰ ἱερὰ κείμενα παρουσιάζονται μόνο ἐπτὰ χωρία ποὺ ἀναφέρονται στοὺς ὅρους «θρησκεία» καὶ «θρησκεύειν». Καὶ μάλιστα σ' αὐτὰ τὰ χωρία ὑπάρχει μιὰ ἀπορρητική καὶ ἀπωθητικὴ ἔννοια, ἀφοῦ ἡ θρησκεία σχετίζεται ὡς ἀρνητικὸ μέγεθος μὲ τὰ εἰδῶλα καὶ τὴν εἰδωλολατρία (Βλ. Σοφία Σολομ. 11, 15· 14, 16· 14, 18· 14, 27· Σοφία Σειράχ 22, 5· Δ' Μακ. 5, 6· 5, 13). Ἡ θρησκεία κατὰ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη ἀντὶ νὰ θεραπεύει καὶ νὰ ὑψώνει τὸν ἄνθρωπο πρὸς τὸ ἀγαθὸ καὶ τὸ καλὸ, τὸν ταπεινώνει οὐσιαστικὰ ὡς λογικὸ ὄν ποὺ εἶναι μὲ τὴ λατρεία «ἀλόγων ἐρπετῶν» καὶ ἀψύχων «γλυπτῶν» (Σοφία Σολομ. 11, 15· 14, 16) καὶ συγχρόνως τὸν «καταισχύνει» στὴν ἱστορία ὡς ἀνθρώπινη πνευματικὴ ὑπαρξή (Σοφία Σειράχ 22, 5). Ἦρα ἡ θρησκεία ἐδῶ λειτουργεῖ ἀρνητικὰ καὶ δὲν ἔχει καμιὰ σχέση μὲ τὸ «καλὸν λίαν» τῆς δημιουργίας. Ὁ Θεὸς δὲν ἔχει καμιὰ σχέση μὲ τὸ κακὸ καὶ δὲν εἶναι δημιουργὸς καμιᾶς θρησκείας εἴτε εἰδωλολατρικῆς καὶ πολυθεϊστικῆς εἴτε «ἀποκαλυπτικῆς» καὶ μονοθεϊστικῆς. Αὐτὰ εἶναι ἀνθρώπινα δημιουργήματα, ἔστω ἀπὸ ἱκανοὺς καὶ «χαρισματικούς» ἀνθρώπους τῆς ἱστορίας (Ἰουδαϊσμός-Μωυσῆς, Βουδισμός-Βούδας, Ἰσλαμισμός-Μωάμεθ κ.λπ.).

Ἀντίθετα, ἡ Παλαιὰ Διαθήκη δείχνει ἓνα ἰδιαιτέρο καὶ ἐντυπωσιακὸ ἐνδιαφέρον σχετικὰ μὲ τὴν ἔννοια καὶ τὸν ὅρο «ἐκκλησία», τὴν ὁποία μάλιστα ἀνάγει στὴν ἀγαπητικὴ σχέση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεὸ καὶ τὴν χαρακτηρίζει ὡς τὴν ὑψιστὴ λειτουργία ζωῆς γιὰ ὀλοκλήρωση καὶ τελείωση τοῦ ἀνθρώπου. Τὰ χωρία τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται στοὺς ὅρους «ἐκκλησία» καὶ «ἐκκλησιάζειν» ὑπερβαίνουν τὴ μιὰ ἑκατοντάδα καὶ παρουσιάζονται σὲ ὅλα σχεδὸν τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἐνῶ γιὰ τὴν ἔννοια τῆς «θρησκείας» ἐνδιαφέρεται ἀποσπασματικὰ μόνο ἡ σοφολογία τῶν ἱερῶν κειμένων, ὅπως εἶδαμε πρὶν πάνω, καὶ αὐτὸ ἔχει τὴ σημασία του.

Ἐπειδὴ, ὅμως, εἶναι ἀδύνατο νὰ ἀναφερθοῦμε ἐδῶ σὲ ὅλο αὐτὸ τὸ εὖρος τῶν σχετικῶν χωρίων, θὰ περιορισθοῦμε μόνο σὲ μερικὲς βασικὲς παραμέτρους ποὺ νοσηματοδοτοῦν τὴν οὐσία καὶ τὸ περιεχόμενον τοῦ παλαιοδιαθηκικοῦ αὐτοῦ ὅρου «ἐκκλησία». Ἔχει ἐνδιαφέρον νὰ τονισθεῖ, ὅτι ὅλα σχεδὸν τὰ χωρία αὐτὰ συγκλίνουν στὴ σχέση κοινωνίας τοῦ Θεοῦ μὲ τὸ λαὸ Του μὲ μιὰ ἔννοια καθαρὰ ἀποκα-

λυπτική και σωτηριολογική. Έτσι, η εκκλησία θεωρείται ως ο αποκλειστικός χώρος, ο «οἶκος» τοῦ Κυρίου, ὅπου οὐσιαστικά κατοικεῖ ὁ Θεὸς καὶ ἐνεργοποιεῖται ἡ πρόνοια καὶ ἡ ἀγάπη του πρὸς τοὺς ἀνθρώπους (Δευτ. 23, 1-3· Α΄ Παραλ. 28, 8).

Κατὰ συνέπεια, ἔχουμε μίᾶ «ἐκκλησία τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ» (Κριταὶ 20, 2· Ύουδιθ 14, 6), μίᾶ «ἐκκλησία» τοῦ λαοῦ Ἰσραὴλ (Γ΄ Βασ. 8, 14· Α΄ Παραλ. 13, 2) ἢ «τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ» (Σοφία Σειράχ 50, 20). Καὶ γιὰ νὰ μᾶς δημιουργηθεῖ ἡ ἐντύπωση, ὅτι ἔχουμε μίᾶ «ἐκκλησία» κλειστὴ καὶ περιχαρακωμένη γεωγραφικά καὶ ἐθνικά, ἡ Παλαιὰ Διαθήκη ἀνοίγεται πρὸς τὰ ἔθνη καὶ ὁμιλεῖ γιὰ μίᾶ «ἐκκλησία λαῶν πολλῶν» καὶ ἐθνῶν (Ἔσδρας 32, 3).

Ἀκόμη ἡ «ἐκκλησία» ὡς πνευματικὴ πραγματικότητα, ὡς «ἐκκλησία τοῦ Ὑψίστου» (Σοφία Σειράχ 24, 2) καὶ «ἐκκλησία τῶν προφητῶν» (Α΄ Βασ. 19, 20), στὴν ἱστορικὴ τῆς παρουσίας καὶ ὄντοῦ καλεῖται νὰ γίνεῖ «ἐκκλησία ἀγίων» (Ψαλμ. 88, 5) καὶ «ἐκκλησία ὁσίων» (Ψαλμ. 149, 1), ἄρα «ἐκκλησία τῶν πιστῶν» τοῦ Θεοῦ (Α΄ Μακ. 3, 13) καὶ «ἐκκλησία» ἀγιασμοῦ τῶν ἀνθρώπων (Ἰωὴλ 2, 16). Μὲ ἄλλα λόγια, ἡ «ἐκκλησία» τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ Θεοῦ, ὡς ἀποκαλυπτικὴ καὶ σωτηριολογικὴ πραγματικότητα στὴν ἱστορικὴ τῆς ἔκφραση νοεῖται μόνον ὡς ἐκκλησία τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν Ἁγίων, ἐκκλησία ἀγιασμοῦ καὶ διακονίας καὶ δὲν ἔχει καμμιά σχέση μὲ αὐτὸ ποῦ ἀποκαλοῦμε «θρησκεία» ὡς ἱστορικὸ μὀρφωμα ἄσκησῆς κοσμικῆς ἐξουσίας, ποῦ ἡ δύναμή της στηρίζεται στὸ «νόμο» καὶ ὄχι στὴ χάρη.

2. Ὁ Χριστιανισμὸς ὡς «Θρησκεία ἢ Ἐκκλησία» κατὰ τὴν Καινὴ Διαθήκη

Ἡ Καινὴ Διαθήκη, ἀκολουθώντας τὴν ἀποκαλυπτικὴ παράδοση τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τῶν Προφητῶν καὶ τοῦ παλαιοῦ Ἰσραὴλ ὡς λαοῦ τοῦ Θεοῦ, κάνει καὶ αὐτὴ σαφῆ διάκριση μεταξὺ θρησκείας καὶ ἐκκλησίας. Ὁ Χριστιανισμὸς, ὡς γνωστόν, ἀπὸ ἐμᾶς τοὺς ὀρθοδόξους θεολόγους δὲν ἀντιμετωπίζεται ὡς μίᾶ μονοθεϊστικὴ θρησκεία, ἢ ὁποῖα ἐμφανίζεται καὶ ἐδραιώνεται σὲ κάποια ἱστορικὴ στιγμή, ἀλλὰ οἱ ἀπαρχῆς τῆς ἀποκεκαλυμμένης ἐκκλησίας ἀνάγονται ἱστορικὰ στὴν ἀρχὴ τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου καὶ φθάνει ἐσχατολογικά ἕως τοῦ «τέλους» τῶν αἰώνων, μὲ μιὰ ἔννοια τριαδολογικῆ, κοινωνίας τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Πατέρα, τὸν Υἱὸ καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Ἄρα, ἡ ἐκκλησία ἔχει τὴν ἀρχὴ τῆς στὴν πρωτολογία, δομεῖται στὴν ἱστορία καὶ ἀνακεφαλαιοῦται στὴν ἐσχατολογία, ὅπου καὶ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Πορευόμαστε, λοιπόν, ὡς κοινωνία καὶ ἐκκλησία ἀπὸ τὴν Ἐδέμ στὴν ἔρημο τῆς ἱστορίας καὶ καταλήγουμε στὴν βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Ἐὰν ἀνατρέξουμε συγκεκριμένα στὰ ἱερὰ κείμενα τῆς Καινῆς Διαθήκης, θὰ διαπιστώσουμε καὶ πάλι μὲ ἐκπληξη, ὅτι τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἱερῶν συγγραφέων γιὰ τὸ θέμα τῆς θρησκείας εἶναι πολὺ περιορισμένο καὶ ἀνέρχεται σὲ τέσσερα μόνο χωρία (Πράξ. 26, 5· Κολοσ. 2, 18· Ἰακ. 1, 26· 1, 27) καὶ ἔχει ἀρνητικὴ σημασία. Ἐδῶ ἡ θρησκεία χαρακτηρίζεται ὡς «αἵρεσις» τῶν Φαρισαίων (Πράξ. 26, 5) μὲ τὴν ἄσκησι πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ἐξουσίας, ποῦ συχνὰ ἡ «αἵρεσις» αὐτὴ ἐκτρέπεται καὶ σὲ θρησκευτικὴ λατρευτικὴ τυπολατρία γιὰ λόγους ἐντυπωσιασμοῦ (Κολοσ. 2, 18).

Με την απόκλιση αυτή αποβαίνει να είναι μια «μάταιος θρησκεία» και ασφαλώς «ἀπάτη», ἐὰν δὲν ἀσκεῖ ἔργα φιλαθρωπίας και ἀγάπης (Ίακ. 1, 26). Ἡ θρησκεία, ὅμως, ἐὰν θέλει να εἶναι μια θετική πνευματική παρέμβαση, ἔστω περιορισμένης ἀξίας στην ἱστορία τῶν ἀνθρώπων, τότε ὁ μόνος δρόμος ποῦ τῆς ἀπομένει εἶναι αὐτὸς τῆς αὐτοκάθαρσης ἀπὸ τις συνέπειες τῆς ἐκτροπῆς της και τῆς ἀποφυγῆς τῶν πιστῶν της ἀπὸ τις ἐπιρροές τῶν ἀμαρτωλῶν διασυνδέσεών της και τῆς ἐκκοσμίκευσης τῆς ἐξουσίας της (βλ. Ίακ. 1, 27).

Ἀντίθετα, ὁ ὅρος «ἐκκλησία» με θετική σημασία και στην Καινή Διαθήκη, ὅπως και στην Παλαιά, εἶναι σὲ εὐρύτατη χρήση και ἀπαντᾷ σὲ ἑκατὸν δεκαπέντε χωρία, με ἰδιαίτερο θεολογικό και σωτηριολογικό ἐνδιαφέρον. Ἡ ἱστορική παρουσία τῆς ἐκκλησίας και ἡ ἐσχατολογική προοπτική της διαγράφουν ἓνα εἶδος διπολικότητας τῆς λειτουργίας της σὲ οὐρανὸ και γῆ, στὸν κόσμο τῶν ἀνθρώπων και στὴ χώρα τῶν Ὁσίων και τῶν Ἀγγέλων. Ἡ ἐκκλησία τῆς Καινῆς Διαθήκης εἶναι ἓνα οἰκουμενικὸ μέγεθος και περιλαμβάνει πιστοὺς ἀπὸ τὸν Ἰουδαϊκὸ και τὸν Ἐθνικὸ κόσμο. Πρόκειται για μία ἐκκλησία, ἀγία και καθολική στὸ εὖρος και στὸ μέγεθός της, ἀγκαλιάζοντας ὅλα τὰ ἔθνη και τις φυλές τῆς γῆς και εἶναι ἡ παρουσία της ζωντανῆ στὰ Ἱεροσόλυμα, στὶς πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τῆς Γαλατίας και τῆς Ἑλλάδας, ἀλλὰ και ὅλης τῆς ἀχανοῦς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας. Ἔτσι, παρουσιάζεται πάντοτε διαχρονικὰ οἰκουμενική και ἱστορικὰ και γεωγραφικὰ (Ρωμ. 16, 4).

Ἡ χριστιανική αὐτή ἐκκλησία ἔχει ἄμεση σχέση με τὴν «ἐκκλησία τῶν προφητῶν» και τοῦ «λαοῦ τοῦ Θεοῦ» τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἀλλὰ με μία εὐρύτερη και καθολικότερη πλέον ἔννοια (Πράξ. 13, 1). Ὅπως και πρὶν ἔτσι και τώρα εἶναι ἡ «ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ» (Α΄ Κορ. 10, 32· 11, 22) και ἡ «ἐκκλησία τῶν ἀγίων» (Α΄ Κορ. 14, 33), ποῦ ἔχει «κεφαλή» της τὸν Χριστό (Ἐφεσ. 5, 23) και γι' αὐτὸ εἶναι και «ἐκκλησία τοῦ Κυρίου» (Πράξ. 20, 28). Στην ἱστορική της λειτουργία παίρνει τὴ μορφή τῆς «κατ' οἶκον ἐκκλησίας» (Ρωμ. 16, 5· Κολοσ. 4, 15) ἀλλὰ και τῆς «ἐκκλησίας» λαῶν και ἔθνῶν (Ρωμ. 16, 4). Σημαίνοντα ρόλο στην ἱστορία τῆς ἐκκλησίας, ποιμαντικὸ, χαρισματικὸ και μυστηριακὸ, παίζουν οἱ Προφῆτες, οἱ Διδάσκαλοι, οἱ Ἀπόστολοι, οἱ Πρεσβύτεροι και οἱ Ἅγιοι (Πράξ. 13, 1-3· 14, 23· Α΄ Κορ. 14, 33). Και ὡς «ἐκκλησία τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ» (Α΄ Κορ. 14, 23) λειτουργεῖ σωτηριολογικὰ για τὴν οἰκουμένη ὅλη και ἐργάζεται πρὸς «οἰκοδομήν» και «ἀγιασμόν» ὅλων τῶν ἀνθρώπων (Α΄ Κορ. 14, 4-5).

Ἐπειδὴ, ὅμως, κάθε ἱστορικὸ φαινόμενο και κοσμικὸ ἀνθρώπινο μέγεθος ἐνδύεται πάντοτε σῶμα φθορᾶς και θανάτου στὸν πεπερασμένο αὐτὸν κόσμο μας, ἔτσι και ἡ ἐκκλησία τῆς πρωτολογίας και τῆς ἐσχατολογίας κατὰ τὴν ἱστορικοποίηση και τὴν «ἐνανθρώπησή» της στὸν παρόντα αἰῶνα ἐνδύθηκε τοὺς «δερματίνους χιτῶνες» (Γεν. 3, 31) τῆς θρησκείας, τῆς ὀδύνης και τῆς φθορᾶς στην πιὸ ἀκραία κοσμική της μορφή. Ἡ ἐκκλησία εἶναι τὸ οὐράνιο και θεῖο, τὸ ἀποκεκαλυμμένο και ἀφθαρτο πνευματικὸ γεγονός και ἡ θρησκεία εἶναι τὸ γήινο και ἀνθρώπινο, τὸ φθαρτὸ περιένδυμα και εὐάλωτο στοὺς πειρασμοὺς τῆς ἱστορίας. Ἴσως κάποτε στὸ μέλλον

τῆς ἱστορίας φθάσουμε στό «τέλος» καί στό «θάνατο» τῆς θρησκείας ἢ τῶν θρησκειῶν, ἡ ἐκκλησία ὅμως ὡς αἰώνια καί ἄφθαρτη βρίσκεται ἐκτός τῆς λογικῆς καί τῆς ἀναγκαιότητος τοῦ θανάτου καί τοῦ τέλους.

Σήμερα πολλοὶ φιλόσοφοι καί στοχαστὲς κοινωνιολόγοι ὀμιλοῦν γιὰ τὴ δύση τοῦ Δυτικοῦ πολιτισμοῦ, πολλοὶ δὲ ἀπ' αὐτοὺς ἐννοοῦν καί τὴ δύση τοῦ Δυτικοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅπου ὁ Χριστιανισμὸς κατανοήθηκε ὡς θρησκεία, ὡς ὑπέρτατη ἐξουσία καί κοσμικὴ δύναμη καί ἀπώλεσε τὸ χαρισματικὸ, μυσταγωγικὸ καί σωτηριολογικὸ του στοιχεῖο. Κατανοήθηκε καί βιώθηκε ὡς πολιτιστικὸ ἱστορικὸ μέγεθος καί ἄρα ὅ,τι εἶχε νὰ προσφέρει τὸ προσέφερε καί φυσικὸ εἶναι νὰ φθάσουμε στό τέλος του καί στὴ δύση του.

Στὴν Ἀνατολὴ ὁ Χριστιανισμὸς κατανοήθηκε καί βιώθηκε ὡς ἐκκλησία καί γι' αὐτὸ διατήρησε τὴ λατρεία, τὴν πνευματικὴ ζωὴ καί τὴν ἀσκητικότητα καί ὁ ἁγιασμὸς γιὰ τελείωση καί θέωση ἦταν πάντοτε «σημεῖο» καί κέντρο ἀναφορᾶς σὲ κάθε τῆς προσπάθεια. Κατὰ συνέπεια, μέσα στὴν ἱστορικὴ τῆς παρουσία καί ποιμαντικὴ διακονία ἡ ἐκκλησία στοχεύει καί στὴν ἐσχατολογικὴ τῆς προοπτικῆς ποῦ εἶναι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ὅπου καί ἡ «μέλλουσα» πολιτεία μας· «οὐ γὰρ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν» (Ἑβρ. 13, 14).

Δυστυχῶς, ὅμως, πολλὲς φορὲς καί ἡ ἐκκλησία στό πρόσωπο τῶν φορέων τῆς ὀδηγεῖται σὲ «πτώση» καί ἱστορικὴ φθορά. Ὅταν, μάλιστα, ἔχομε ἐμπορευματοποίηση τοῦ ἱερατικοῦ καί μοναχικοῦ ἀξιώματος καί οἱ πιστοὶ ὀδηγοῦνται σὲ ζηλωτικὲς καταστάσεις συντηρητισμοῦ καί φανατισμοῦ καί ὁ θρησκευτικὸς φονταμενταλισμὸς γίνεται κυρίαρχο ἰδεολόγημα, τότε τὸ θρησκευτικὸ στοιχεῖο ὡς «ἐνδυμα» τῆς ἐκκλησίας παίρνει τὴ μορφή «φύλλου συκῆς» καί «περιζώματος» ντροπῆς (βλ. Γεν. 3, 7). Ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὅμως, ἀντιδρώντας σ' αὐτὴν τὴν ἐκκοσμίκευση μᾶς καλεῖ σὲ μιὰ διαχρονικὴ ἀπέκδυση τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου τοῦ «νόμου», τῆς φθορᾶς καί τοῦ θανάτου τῆς θρησκείας καί ἐνδυση τῆς «χάριτος» καί τῆς ἐκκλησίας, ἐνὸς νέου καί ἀνακαινισμένου κόσμου ἐνότητας καί ἀγάπης, κατὰ τὸν τύπο καί τὴν εἰκόνα τῆς τριαδικῆς θείας κοινωνίας· «ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσι αὐτοῦ καί ἐνδυσάμενοι τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν, ὅπου οὐκ ἔστι Ἕλλην καί Ἰουδαῖος, περιτομὴ καί ἀκροβυστία, βάρβαρος, Σκύθης, δούλος, ἐλεύθερος, ἀλλὰ τὰ πάντα καί ἐν πᾶσι Χριστός» (Κολοσ. 3, 9-11).

ΠΡΟΣΟΜΟΙΑ

Ἡ Ἐκκλησία μεταξὺ Ἱστορίας καὶ Βασιλείας

Νικολάου Ἀσπρούλη

Στὸ σύντομο αὐτὸ κείμενο θὰ προσπαθήσουμε νὰ προσδιορίσουμε τὴν ταυτότητα τῆς Ἐκκλησίας μέσα στὸ πλαίσιο τῆς σχέσης της πρὸς τὴν Ἱστορία καὶ τὴν ἐρχόμενη Βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Ἀποτελώντας, ἡ Ἐκκλησία, τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ διακρίνεται γιὰ τὸν θεανθρώπινο χαρακτήρα της, κατὰ τὸ πρότυπο τῆς χαλκηδόνιας Χριστολογίας, ἐνῶ βρίσκεται ἐξάπαντος στὸ ἐπίκεντρο τοῦ σχεδίου τῆς θείας Οἰκονομίας γιὰ τὴ σωτηρία τῆς Δημιουργίας. Σ' αὐτὴν τὴν προοπτικὴ ἡ Ἐκκλησία φαίνεται, ὅτι ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή τῆς Ἰδρυσῆς της ζεῖ καὶ πορεύεται σὲ ἓνα ἀντινομικὸ καθεστῶς. Πῶς ἀκριβῶς, ὅμως, κατανοεῖται μία τέτοια διατύπωση;

Μπορεῖ, νομίζουμε, νὰ γίνεῖ ἀποδεκτό, πῶς ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τὴ μία ἀποτελεῖ μία ἀληθινὰ ἱστορικὴ πραγματικότητα, ἡ ὁποία κινεῖται καὶ σχετίζεται μὲ τὸ ἐκάστοτε χωρο-χρονικό, ἱστορικό πλαίσιο (τὸν κόσμο καὶ τὸν πολιτισμό), ἐπιδιώκοντας πάντοτε τὴ σωτηριώδη μεταμόρφωση ὁλόκληρης τῆς Κτίσης. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ ταυτόχρονα ἡ Ἐκκλησία διαρκῶς ἀγωνίζεται νὰ ἀποφύγει τὸν πειρασμὸ τῆς ἐκκοσμίκευσῆς της, δηλαδὴ τῆς ταύτισῆς της μὲ συγκεκριμένες ἱστορικές-πολιτιστικὲς δημιουργίες, καθὼς πάντοτε δείχνει σὰν ὁδοδείκτης πρὸς τὴν ἐρχόμενη Βασιλεία, τῆς ὁποίας προσφέρει εὐχαριστιακὴ πρόγευση, στὸ ἐκάστοτε παρόν. Ἡ Ἐκκλησία ζεῖ ἐν τῷ κόσμῳ, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἐκ τοῦ κόσμου, πραγματικότητα ποὺ ὀριοθετεῖ μὲ κάθε σαφήνεια τὸ πλαίσιο προσδιορισμοῦ τῆς ταυτότητάς της.

Ἐχοντας αὐτὲς τὶς παρατηρήσεις κατὰ νοῦ, μπορούμε νὰ διατυπώσουμε ἐπιγραμματικὰ κάποιες προτάσεις γιὰ τὴν ταυτότητα, τὸν χαρακτήρα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ γεγονότος.

α) Εἶναι ξεκάθαρο, πῶς ὁ ἀντινομικὸς ἢ παράδοξος αὐτὸς τρόπος ὑπάρξεως τῆς Ἐκκλησίας ἀντανακλάται, μὲ τὸν καλύτερο δυνατὸ τρόπο, στὸ καθοριστικὸ ὅσο καὶ συστατικὸ γεγονὸς τῆς Ἐκκλησίας, στὴ μυστηριακὴ πράξι τῆς θ. Εὐχαριστίας. Ἐκεῖ συνέρχεται ὁλόκληρη ἡ κοινότητα, ὡς Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος, ὡς ὁ Ἄναστας Κύριος τῆς Βασιλείας ὑποδέχεται τὴν προσφορὰ καὶ ἀντιπροσφέρει ὡς «φάρμακο ἀθανασίας» τὴν πρόγευση τῆς ἐρχόμενης Βασιλείας Του. Ἡ Εὐχαριστία, τὸ εὐχαριστιακὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, χωρὶς νὰ ἐγκαταλείπει τὴν ἱστορικὴ πραγματικότητα καὶ χωρὶς νὰ ὑπερβαίνει τὸν ἱστορικὸ χρόνο, τὸν βιολογικὸ ἄνθρωπο καὶ τὶς κτιστὲς ἀνάγκες τοῦ κόσμου, ἀποτελεῖ τὸν τόπο καὶ τὸν τρόπο τῆς ἐσχατολογικῆς Παρου-

σίας του Χριστού, ὁ ὁποῖος κρίνει (= σώζει) προληπτικὰ τὸν «παρόντα αἰῶνα» καὶ κόσμον προσφέροντας τὴν αἰώνια ζωὴ. Ἡ Εὐχαριστία εἶναι τὸ πλεόν κατάλληλο παρὰδειγμα, ὅπου διαπιστώνεται ὁ ἀντινομικὸς χαρακτήρας τῆς Ἐκκλησίας, καθὼς ἡ Ἱστορία καὶ ἡ ἀνθρώπινη δραστηριότητα καὶ συνέργεια (μὲ τὸ Θεό) μέσα σ' αὐτή, χωρὶς σὲ καμμιά περίπτωση νὰ χάνει τὴν ἀξία της, γεγονὸς ποὺ θὰ ὀδηγοῦσε σὲ τουλάχιστον ἰδεαλιστικές - μὴ χριστιανικὲς κατευθύνσεις, ἀνέρχεται στὸ ἐπίπεδο τῆς ἐσχατολογικῆς ἀνάδειξης - κρίσης (βλ. παραβολὴ τῆς Μελλούσης Κρίσης, Μτθ. 25) τῆς ἀλήθειας ὅλης τῆς πραγματικότητος καὶ προπάντων τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐκεῖ στὸ εὐχαριστιακὸ γεγονὸς ὀλοκλήρη ἡ κοινότητα, τὰ μέλη τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, μαζεύονται ὑπὸ τὸν «εἰς τόπον καὶ τύπον Χριστοῦ» ἀρχ-ιερέα, προκειμένου νὰ ἐργαστοῦν γιὰ τὴν, ἀπὸ τὴν παρούσα πραγματικότητα, μεταμόρφωση, σὲ δυνατικὰ ρεαλιστικὸ ἂν καὶ «ἀπὸ μέρους» ἐπίπεδο, τῆς Κτίσης.

Ἡ Εὐχαριστία ἀποτελεῖ τὴν καρδιὰ τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ πολὺ ἀπλὰ σημαίνει, ὅτι ὅσο πιὸ ἀρμονικὰ, χωρὶς προβλήματα, λειτουργεῖ (ἡ καρδιά), τόσο τὰ μέλη τοῦ Σώματος, ἡ κοινότητα, μπορεῖ νὰ θεωρεῖται τό «ἀλάτι τῆς Γῆς». Διαφορετικὰ, ἂν πάσχει ἢ νοσεῖ ἡ καρδιὰ τοῦ ὀργανισμοῦ, ὀλάκερη ἡ κοινότητα μᾶλλον θὰ πορευεταί σὲ λανθασμένη πορεία, μὲ ἐμφανεῖς, σὲ διάφορες ἱστορικὲς περιόδους, παθογένειες-ἀρρώστιες. Πρέπει νὰ καταστῆ ἀπόλυτη συνείδηση, πὼς ἡ πράξη τῆς Εὐχαριστίας δὲν εἶναι μία ἀπὸ τὶς πολλὰς τελετουργίες τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος, ἀλλὰ ἐξάπαντος αὐτὸ «τὸ DNA της». Χωρὶς Εὐχαριστία δὲν νοεῖται Ἐκκλησία, καθὼς μεταβάλλεται σὲ μία ἀπὸ τὶς πολλὰς, κοινωνικὲς ὀμάδες, μὲ φιλοσοφικό-θεωρητικὸ ἢ ἀκτιβιστικὸ-κοινωνιολογικὸ προσανατολισμό. Ἔτσι, γι' αὐτοὺς τοὺς λόγους ποὺ στὴν Εὐχαριστία δὲν μένει τίποτα ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ πραγματικότητα ἀπ' ἔξω, καμμιά ἔγνοια ἢ πρόβλημα τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ οἱ πάντες προετοιμάζονται ἤδη ἀπὸ τοῦ νῦν, ἄλλα ὄχι ὀλοκληρωτικὰ, γιὰ τὴν εἴσοδό τους στὴ Βασιλεία, γιὰ τὴν πραγματοποίηση τῆς διὰ τοῦ Χριστοῦ υἰοθεσίας πρὸς τὸν Πατέρα ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ. Ἐπομένως, πράγματι, ἡ Ἐκκλησία διὰ τῆς Εὐχαριστίας καὶ ἐν τῇ Εὐχαριστία ἀποτελεῖ ἱστορικὸ μὰ συνάμα καὶ μεταἰστορικὸ-ἐσχατολογικὸ γεγονὸς.

β) Καθίσταται ἐμφανὲς σ' αὐτὴν τὴν προοπτικὴ, πὼς ἡ εὐχαριστιακὴ ταυτότητα τῆς Ἐκκλησίας συνδέεται ἀρμονικὰ καὶ ἄρρηκτα μὲ τὴν ἐσχατολογικὴ προοπτικὴ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ γεγονότος. Ἡ Εὐχαριστία ἐξάπαντος κατανοεῖται ὡς εἰκόνα τῶν ἐσχάτων, ὅπου τὸ Πνεῦμα εἰσάγει διαρκῶς τὴν ἐσχατολογικὴ ἀλήθεια τῆς Βασιλείας, ὅχι σὲ κάποιον φανταστικὸ κόσμον, ἀλλὰ στὸν ἱστορικὸ κόσμον, στὸν κόσμον ποὺ ζοῦμε καὶ δημιουργοῦμε. Ἡ Βασιλεία προσφέρεται στὸ πλαίσιο τῆς Εὐχαριστίας, κατὰ τρόπο προληπτικὸ, ὡς πρόγευση, ποτὲ ἐξ ὀλοκλήρου, ἀπὸ τὸν Ἄνασταντα Χριστὸ στὰ μέλη του, στὴν παρέα τῆς κοινότητος, μὲ ὀλοφάνερη ἐπιδίωξη νὰ καταστῆ τελικὰ δυνατὴ ἡ μεταβολὴ τοῦ κόσμου σὲ Ἐκκλησία, ὅχι στὴ θεωρία καὶ στὶς διακηρύξεις, ἀλλὰ στὸ καθημερινὸ βίον τῶν ἀνθρώπων.

Ἡ Εὐχαριστία μ' αὐτὸν τὸν τρόπο προσφέρει πρόγευση τοῦ *Τριαδικοῦ τρόπου ζωῆς*, ὅπου ἀναδεικνύεται ἡ ἀπολυτότητα καὶ ἀπαράβατη σπουδαιότητα τῆς ἐτερότητας καὶ τῆς διαφορετικότητος τοῦ ἄλλου προσώπου, ὡς ὁ κατεξοχὴν ὀδοδεί-

κτης για τη σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα. Το πρόσωπο, ιστορική και ταυτόχρονα έσχατολογική ταυτότητα, μόνο εντός της Εύχαριστίας γίνεται διαρκώς επίκαιρη και ρεαλιστική πραγματικότητα, αποτελώντας το απόλυτο δῶρο (ἔτσι χωρίς προϋποθέσεις και κανένα περιορισμό) τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν ἐκάστοτε ἱστορική συγκυρία τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων. Δὲν πρόκειται ἐδῶ, γιὰ μεταφυσικὲς προτάσεις ποὺ ἀφοροῦν σὲ λίγους, δῆθεν φτασμένους-πνευματικὸς ἢ προχωρημένους χριστιανούς, ἀλλὰ γιὰ ἕναν ἐκκλησιαστικὸ τρόπο ὑπάρξεως, ἐφικτὸ ἀπὸ ὅλους, μὲ μόνη προϋπόθεση τὴν ἔμπρακτη, ἔργω καὶ ὄχι λόγῳ, προσφορὰ ἀγάπης στὸν «πλησίον», ἕνας τρόπος ὑπάρξεως ποὺ καταργεῖ κάθε εἴδους διαιρέσεις σὲ φυλετικὸ, κοινωνικὸ, ἐθνικὸ κ.λπ. ἐπίπεδο. Μόνον σ' αὐτὴν τὴν προοπτικὴ ἡ Ἐκκλησία ἐξακολουθεῖ νὰ ἀποτελεῖ τὸ ἀχώριστο Σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ ὁ Χριστὸς τὸν μόνον καὶ ἀπόλυτο Κύριο τοῦ Σώματός του, καθὼς δὲν πρέπει νὰ λησμονεῖται σὲ καμμιά περίπτωση πὼς ὁ Χριστὸς ὡς ὁ Ἄναστὰς Κύριος τῆς ἐρχόμενης Βασιλείας ταυτίζεται μὲ τὸ Σῶμα του, εἶναι ἐξάπαντος ἐνιαία πραγματικότητα, ὁ «ὄλος Χριστὸς, Κεφαλὴ καὶ Σῶμα».

Ἡ κάθοδος τῆς Ἐκκλησίας στὸν ἼΑδη

Πρωτ. Κων. Ἰ. Νευροκοπλῆ

Ἰ. Ν. Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, Ἰ. Μ. Θεσσαλονίκης

Κοιτάζοντας κανεὶς τὴν κατάσταση ποὺ ἐπικρατεῖ στὸ ἱστορικὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, σύντομα κυριεύεται ἀπὸ τὸ αἶσθημα ποὺ νιώθει ἢ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου στὴ θεὰ ἐνὸς πεδίου μάχης. Ἀναλόγως μὲ τὸ ἐὰν ἐπιλέγει κανεὶς τὴ στάση τοῦ παρατηρητῆ ἢ τοῦ μετόχου, οἱ συγκρούσεις ποὺ θὰ ἀντιληφθεῖ νὰ λαμβάνουν χώρα θὰ τὸν ἀφοροῦν εἴτε κοινωνιολογικὰ στὴν πρώτη περίπτωση εἴτε σωτηριολογικὰ στὴ δεύτερη.

Στὸ κείμενο αὐτὸ ἐγκαταλείποντας τὴ θέση τοῦ σκεπτικιστῆ παρατηρητῆ θὰ προσεγγίσουμε τὸ θέμα τοῦ σήματος ποὺ ἐκπέμπει καὶ προσλαμβάνει ἡ Ἐκκλησία στὴ σημερινὴ ἐποχὴ ὄντας οἱ ἴδιοι μέρος τοῦ προβλήματος, ἐκ τῶν ἔσω. Ἐντασσομένοι στὴ δεύτερη περίπτωση, ὅπου ὡς μέλη τῆς Ἐκκλησίας ἀπλώνουμε τὸ πνευματικὸ βλέμμα μας, γινόμαστε μέτοχοι μιᾶς σκληρῆς ἐνατένισης. Μάχες λαμβάνουν χώρα ὄχι μόνο μεταξὺ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς κοσμικῆς πραγματικότητας, ἀλλὰ καὶ στὸ ἐσωτερικὸ τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ εὐρέως διαδεδομένη γνώμη, ποὺ ἐπέχει πιά θέση ἀξιώματος στὴν ἐκκλησιαστικὴ Παράδοση, πὼς αὐτὰ δὲν εἶναι πρωτόγνωρα φαινόμενα καὶ πὼς ἡ Ἐκκλησία πάντοτε στὴ διαδρομὴ τῆς συνάντησε κρίσεις καὶ συγκρούσεις, ἀλλὰ πάντοτε ἔβγαινε ἀλώβητη, σήμερα ἀντὶ νὰ μᾶς ἐφησυχάζει μᾶλλον αὐξάνει τὴν ἀγωνία μας. Εἶναι τόσες οἱ σταθερὲς ποὺ ἔχουν καταποντιστεῖ τὰ τελευταῖα χρόνια στὶς κοινωνίες μας, τόσες βεβαιότητές μας ἔχουν καταρρεύσει, τόσες πολλὲς οἱ νέες ἀπαιτήσεις ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο τοῦ καιροῦ μας, ποὺ ἔχουν καταστήσει τὴ ζωὴ μας ἐξαιρετικὰ πολύπλοκη ὑπόθεση. Ἡ ἀγωνία μας δὲν ἔχει νὰ κάνει τόσο μὲ τὸ ἐὰν ὁ Χριστὸς θὰ τὰ καταφέρει νὰ δικαιώσῃ τὴν Ἐκκλησία Του, ἀλλὰ μὲ τὸ ἐὰν ἐμεῖς ποὺ ταξιδεύουμε στὸ ἐκκλησιαστικὸ καράβι θὰ καταφέρουμε νὰ συντονίσουμε τὴν ἀγωνία μας μὲ τὴν ἀγωνία τοῦ καπετάνιου μας στὴ θάλασσα τῶν χρόνων μας.

Τὸ ταξίδι τῆς Ἐκκλησίας στὴν Ἱστορία πάντοτε προσομοιωνόταν ἀπὸ τοὺς πατέρες μας μὲ ἐκείνη τὴν πορεία τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰσραὴλ στὴν ἔρημο. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὁ Νέος Ἰσραὴλ σὲ συνέχεια ἀλλὰ καὶ ἀντιπαραβολὴ πρὸς τὸν παλαιὸ Ἰσραὴλ, τὸν “λαὸ τοῦ Θεοῦ”. Μόνο ποὺ ἐσχάτως αὐξάνει ἢ ὑποφία σὲ μεγάλο ἀριθμὸ τῶν χριστιανῶν πὼς ἡ πνευματικὴ ἀναλογία τῆς σχέσης Ἐκκλησίας καὶ Ἰσραὴλ ἔχει εἰσέλθει στὸ πιὸ σκληρὸ ἴσως σημεῖο ὁμοιότητάς τους.

Ἐκεῖνος ὁ λαός, ὄντας πνευματικὰ ἀνώριμος, ἔφτασε φυλάγοντας τὶς πάτριες παραδόσεις του σὲ διάστημα μόλις τριῶν ἐτῶν στὴν ὄσφρηση τοῦ ἀέρα τῆς Γῆς τῆς

Ἐπαγγελίας, παρ' ὅλα αὐτὰ δὲν εἰσῆλθε σὲ αὐτήν. Χρειάστηκαν ἄλλα τριανταεπτὰ ἔτη γιὰ νὰ γευθοῦν τοὺς καρποὺς τῆς ἐπαγγελλλόμενης γῆς τὰ γεννήματα τῆς ἐρήμου. Τριανταεπτὰ χρόνια γιὰ νὰ ὠριμάσουν τὰ πνευματικὰ γεγονότα τῶν Σιναϊτικῶν ἐντολῶν καὶ νὰ καρπίσουν ἕναν Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ. Ὁ λαὸς ποὺ βγῆκε ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο ἔμαθε τὶς ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὸν Μωυσῆ, ὁ λαὸς ποὺ εἰσῆλθε στὴν Χαναὰν ἔπαθε τὶς ἐντολὲς ἀπὸ τὴν πάλη στὴν ἔρημο. Ἡ ἔρημος σάρκωσε τὶς ἐντολὲς στὰ παιδιά της. Ἀπειροελάχιστος ἀριθμὸς ἀπὸ ἐκείνους ποὺ βγῆκαν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο εἰσῆλθαν στὴν Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας.

Εἶναι πιθανὸν τὸ αὐτὸ νὰ λάβει χώρα καὶ στὸ ταξίδι τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Μετὰ τὸ πέρασ τῆς “Βαβυλώνιας Αἰχμαλωσίας” τῆς ὀρθόδοξης θεολογίας –ὅπως ὀνομάστηκαν τὰ χρόνια ποὺ ἡ θεολογικὴ σκέψη τῆς Ἐκκλησίας μας ἦταν δέσμια τοῦ ἠθικισμοῦ καὶ τοῦ νομικισμοῦ– ἀκολούθησε ἡ ἐπανανακάλυψη τοῦ θησαυροῦ τῆς πατερικῆς παράδοσης, δογματικῆς καὶ νηπτικῆς. Ἡ ἔξοδος ὅμως ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο καὶ τὴν Βαβυλώνα εἶναι ἡ ἀρχή.

Ἦδη ἡ ἐρήμωση τῶν κοινωνιῶν καὶ ἡ ἀποσάθρωση συνεκτικῶν δεσμῶν μεταξὺ μελῶν τῆς αὐτῆς οἰκογένειας, τοῦ αὐτοῦ ἔθνους, τῆς αὐτῆς πολιτιστικῆς παράδοσης κ.τ.λ. προανακρούεται στὰ αἰτήματα τῶν συγχρόνων μας γιὰ “Μιὰ τελειότερη ἔνωση” (Ὁμιλία τοῦ προέδρου τῶν ΗΠΑ Μπαράκ Ὀμπάμα στὶς 18 Μαρτίου 2008, στὴν Φιλαδέλφεια, περιοδικὸ *Νέα Ἐστία*, τεύχος 1815). Πίσω ἀπὸ αὐτὰ τὰ λόγια ἀναγνωρίζεται πρῶτον ὅτι μία νέα ἔρημος ἀπλώνεται μπροστά μας καὶ δευτερον πὼς τὸ πνεῦμα ποὺ συνέχει ὡς τὰ τώρα τὸν κόσμον δὲν τὰ κατάφερε καὶ πολὺ καλά. Ἡ ἀναζήτηση τῆς τελειότερης ἔνωσης εἶναι ἡ κατάθεση τῆς ἀναζήτησης ἑνὸς νέου πνεύματος, ἑνὸς “ἄλλου Παρακλήτου” (Ἰωάν. 14,16). Ἡ πρόκληση γιὰ ἕναν ἐρημικὸ πολιτισμὸ ποὺ θὰ ἐλκύσει τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας (Ἰωάν. 14,18) ἀπευθύνεται σὲ ὄσους ἔλαβαν τὰ πατερικὰ νάματα. Ἡ ἔρημος τῆς φασαρίας ποὺ μᾶς περικλείει θὰ γίνῃ γιὰ τὸν λαὸ τῆς Ἐκκλησίας ἡ μήτρα ποὺ θὰ σαρκώσει τὸ πατερικὸ πνεῦμα. Ἡ νέα κοινωνία, ἡ νέα Γῆ, ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ θὰ προσλάβει ὡς οἰκήτορες της ὅχι τοὺς ἀναγνώστες ἢ τοὺς ἀκροατὲς τῶν πατερικῶν λόγων, ἀλλὰ τοὺς ἀφομοιωτὲς καὶ ἐνσαρκωτὲς τοῦ πνεύματος ποὺ κινοῦσε τοὺς προπάτορές τους.

Ἐκεῖνο ποὺ πρέπει κανένας νὰ κατακτήσει, μὲ δύναμη καὶ ὑποταγή, ἔχει κιόλας ἀνακαλυφθεῖ μιὰ ἢ δύο ἢ ἀρκετὲς φορές, ἀπὸ ἀνθρώπους ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ ἐλπίζει πὼς θὰ παραβγεῖ μαζί τους - ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει συναγωνισμὸς, ὑπάρχει μονάχα ὁ ἀγώνας νὰ ξανακερδηθεῖ ἐκεῖνο ποὺ χάθηκε, ποὺ βρέθηκε, ποὺ ξαναχάθηκε πάλι καὶ πάλι: καὶ τώρα σὲ συνθῆκες ποὺ δὲν μοιάζουν εὐνοϊκές... (T.S. Elliot, *East Coker*, V, 11-17).

Ἐὰν ἡ γενιὰ τῶν θεολόγων τοῦ '60 μᾶς ἔβγαλε ἀπὸ τὴν Βαβυλώνα καὶ πρωτοσυναντήθηκε μὲ τὸ Πνεῦμα τῶν Ἑλλήνων Πατέρων καὶ τῶν Νηπτικῶν Πατέρων, τότε οἱ γενιὲς ποὺ ἀκολουθοῦν καὶ ταξιδεύουν μέσα στὴν ἐρήμωση τοῦ σύγχρονου πολιτισμοῦ εἶναι οἱ γενιὲς ποὺ θὰ κριθοῦν γιὰ τὴν καλλιέργεια τῆς ζωῆς τους σύμφωνα μὲ ὅ,τι παρέλαβαν. Τὸ περιγράφει μὲ σαφήνεια ὁ Μπαράκ Ὀμπάμα: Σὲ αὐτὴν τὴν πορεία πρέπει νὰ ἀναλάβουμε πλήρως τὶς εὐθύνες τῆς ζωῆς μας- ζητώντας πε-

ρισσότερα από τους πατέρες μας και αφιερώνοντας περισσότερο χρόνο στα παιδιά μας, διαβάζοντάς τους, και διδάσκοντάς τους ότι μπορεί να αντιμετωπίσουν προκλήσεις και διακρίσεις στην ζωή τους, αλλά δεν πρέπει να ενδώσουν στην απελπισία ή στον κυνισμό, ότι πρέπει πάντα να πιστεύουν πως μπορούν να ορίσουν τη δική τους μοίρα.

Η σκέψη που μας διακατέχει είναι άπλωμένη στην από κτίσεως κόσμου διττή διακονία της Έκκλησίας. Από την μια να ζει στην κοσμική διάσταση και από την άλλη στην αιώνια διάσταση. Στην μεν πρώτη να αποκαλύπτει στον κόσμο το μέτρο του και ελευθερώνοντας τον από την τάση του για την “αυτοθέωση” να τον έκκοσμικεύει, γλυτώνοντας τον από την αυτοθανάτωση που είναι ο καρπός της αυτοθέωσης. Στην δε αιώνια διάστασή της να θανατώνεται ή ίδια και τα μέλη της εκούσια για τη σωτηρία του κόσμου.

Η Έκκλησία μπορεί να αντλεί την ταυτότητά της από τα έσχατα, αλλά αυτά τα έσχατα δεν είναι σύμφωνα με την διδασκαλία της μια άκτιστη πνευματικότητα. Η υπόσταση της Έκκλησίας περιέχει ως ταυτότητά της την ένωση της άκτιστης ζωής του Θεού με την κτιστή ζωή των δημιουργημάτων. Αυτή η εικόνα μας φανερώθηκε κατά την Ανάληψη του Κυρίου και την έγκαθίδρυση της κτιστής ανθρώπινης φύσης Του ως όμοιμης με την θείκη Του επί του πατρικού θρόνου.

Η έσχατολογική λοιπόν ταυτότητα της Έκκλησίας δεν περιορίζεται μόνον στο να κουβαλά σαν ακριβό θησαυρό της αυτό που ή ίδια “Είναι” αλλά και στο ότι αυτό τό “Είναι” της έχει θεανθρωποποιήσει την Ιστορία. Οί πιστοί Της ζώντας στο άγωνισμα αυτό, της διαφύλαξης της υπόστασής τους ως ευχαριστίας μέσα στην Θεία Ευχαριστία, έγκαινίζουν στην Βασιλεία του Θεού την δική τους Ιστορία.

Το ταξίδι λοιπόν της Έκκλησίας δεν είναι τίποτα άλλο από μία καλλιέργεια της Ιστορίας με τέτοιο ασκητικό ήθος που να την συναρμύζει με την Θεία Ευχαριστία. Η Ιστορία ως Θεία Ευχαριστία δίνει την πρόγευση της Ιστορίας στην Βασιλεία. Η Έκκλησία κατ’ αυτόν τον τρόπο ζει την προφητική της διάσταση.

Το σώμα της Ιστορίας με όλες τις αντιφάσεις που λόγω της άμαρτίας και του θανάτου κουβαλά επιβάλλει μέγα βάρος στους ώμους της Έκκλησίας. Αυτό το βάρος μεταβάλλεται ως προς τη μορφή και την ποικιλία της πνευματικής του ποιότητας από εποχή σε εποχή. Πάντοτε όμως θα είναι δυνατόν να λυτρωθεί ή Ιστορία. Αυτή ή δυνατότητα εκχωρήθηκε από τον Κύριο στην Έκκλησία Του έπειδη περιεχόμενο της Γεσθημάνιας προσευχής Του ήταν όλοι οί αιώνες. Δεν θα υπάρξει ποτέ ιστορική περίοδος ανίκανη προς εκκλησιασμό. Θα είναι πάντα δυνατό στην Έκκλησία να εργάζεται στον κόσμο με τέτοιο τρόπο την κτιστότητά του, που να παραμένει κέντρο της ζωής του κόσμου ή Θεία Ευχαριστία, δηλαδή, το άνοιγμα του κόσμου στην αιώνια αγάπη.

Ο πειρασμός για την Έκκλησία θα είναι άλλοτε να έκκοσμικεύεται από την Ιστορία και άλλοτε να αποδρά από την Ιστορία. Όταν όμως ή Έκκλησία είναι συνεπής προς την κλήση της, ακολουθεί τον Κύριό της αναβαίνοντα στον Γολγοθά, για να σταυρωθεί όπως Έχεινος εκούσια. Κουβαλά στον Γολγοθά το σώμα της Ιστορίας

της. Ἡ Ἱστορία ὅμως ἐπάνω στὸν Σταυρὸ τοῦ Γολγοθᾶ εἶναι τὸ ἐσχατολογικὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Κάθε φορὰ ποὺ ἡ Ἐκκλησία σταυρώνεται ἐπάνω στὸν Σταυρὸ δίνει στὴν Ἱστορία αἰώνια διάσταση. Ὅσο μεγαλύτερη αἰσχὺνη καὶ πόνος κουβαλᾷ ἡ Ἱστορία τόσο μεγαλύτερη δόξα θὰ φέρει αἰωνίως. Ἡ χωρητικότητα καὶ ὁ πλατυσμός τῆς δόξας εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὴν ὁμοίωση μὲ τὴν ἄκρα Ταπείνωση τοῦ Κυρίου κατὰ τὴν κάθοδό Του στὸν Ἄδη.

Ἡ συντριβὴ τοῦ κοινωνικοῦ ἱστοῦ στὴ σύγχρονη Ἱστορία ἀναδύει μιὰ κρυμμένη δυνατότητα τῆς Ἐκκλησίας, αὐτὴ τοῦ νὰ φανερώσει κατὰ τὴν Θεία Εὐχαριστία στοὺς πιστοὺς της, ἀλλὰ καὶ σὲ ὅλο τὸν κόσμο, αὐτὴν τὴν κάθοδο. Μέχρι τώρα οἱ πιστοὶ στὴ σύναξή τους κατὰ τὴν Θεία Εὐχαριστία γεύονταν τὴν ἀναστημένη δόξα τοῦ Κυριακοῦ Σώματος. Ἡ σύναξη τῶν ἁγίων στὴ δόξα τῆς Ἀναστάσεως προσκαλοῦσε τὴ σύναξη τῶν ἱστορικῶν κοινοτήτων γιὰ νὰ ἐνωθοῦν ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Πάντοτε ἡ Ἐκκλησία τὴν καθημερινὴ ζωὴ ἐκκλησιάζε καὶ προσέφερε στὸν ἐπουράνιο Πατέρα. Σήμερα ποὺ οἱ ἱστορικὲς κοινότητες ἀποσυντίθενται, ἡ σύναξη τῶν πιστῶν ἀλλάζει χαρακτῆρα. Γίνεται ἡ σύναξη “τῶν ἐχθρῶν τοῦ Θεοῦ”, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἄνθρωποι μοναχικοὶ καὶ ἐγκαταλελειμμένοι καὶ ποὺ βαδίζουν ἐπάνω στὰ ἴχνη τοῦ Κυρίου ἀκολουθώντας Τον κατὰ τὴν κάθοδό Του στὸν Ἄδη. Ὁ Κύριος τῆς σταυρικῆς Ἐγκατάλειψης συνάζει –ὡς ὁ Πρῶτος Ἐγκαταλελειμμένος– τοὺς ἐγκαταλελειμμένους ἀδελφούς Του. Στὴ σκοτεινὴ ἔρημο τοῦ αἰῶνα τῆς ἀπόγνωσης ἀπαντᾷ ὁ Κύριος μὲ τὴν Ἐκκλησία Του προσκαλώντας τους σὲ μιὰ ἄλλου τύπου σπορά, ὅπου θὰ ἀνθίσει νέα κρίνα στὴ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ἡ Ἐκκλησία ἔλαβε ἀπὸ τὸν δημιουργό Της τὴ δυνατότητα νὰ ἐκκλησιάζει ἀκόμα καὶ τὴν ἐγκατάλειψη, διδάσκοντας στὸν φορέα της τὸ πῶς νὰ παραδίδει κατὰ τὸν τύπο τοῦ Κυρίου τὸ πνεῦμα του μὲ ἀγάπη σὲ ἐκείνους ποὺ τὸν ἐγκατέλειψαν. Ἡ νίκη τῆς πικρίας καὶ τοῦ παρόντος ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία θὰ ἀποκαλύψουν τὸν κάθε ἐγκαταλελειμμένο ὡς τόπο ὅπου ὁ Πατὴρ θὰ ἀποστείλει τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, γιὰ νὰ ἀναδείξει ἀκόμα ἓναν υἱὸ τῆς ἀναστάσεως κατὰ τὸν τύπο τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ Του. Οἱ καθημερινὲς πράξεις τῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ποὺ συναντοῦσα στὴν Ἐκκλησία, ἡ ἰκανότητά τους νὰ τὰ βγάλουν πέρα μὲ τὸ τίποτα καὶ νὰ διατηροῦν τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἀξιοπρέπειά τους κάτω ἀπὸ τὶς πλέον ἀντίξοες συνθήκες, ἦταν γιὰ μένα ἡ ἐνσάρκωση τοῦ Λόγου (Μπαράκ Ὀμπάμα, *Τολμῶ νὰ ἐλπίζω*, ἐκδ. Πόλις, 2007).

Ὁ «σταυρωμένος» Προμηθεὺς προτύπωση τοῦ σταυρωμένου Χριστοῦ

Κωνσταντίνου Π. Χαραλαμπίδη,
Ὅμοτ. Καθηγητοῦ Α.Π.Θ.

Ὁ Προμηθεὺς, μυθικὴ μορφή ποὺ ὑμνήθηκε ἀπὸ τὸν τραγωδὸ Αἰσχύλο, δὲν παριστᾷ τὸν ἐπαναστάτη κατὰ τοῦ Θεοῦ Δία, ἀλλὰ τὴν ἐπανάσταση τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀρχαίου Ἑλλήνα ἐνάντια σὲ μία ἰδέα τοῦ θείου ποὺ ἀρνεῖται τὴν ἀγάπη, τὸ ἔλεος καὶ τὴν ἐλπίδα.

Ὁ ἡμίθεος αὐτὸς ποὺ δώρισε τὴ φωτιὰ στοὺς ἀνθρώπους καὶ τιμωρήθηκε ἀπὸ τὸν Δία, ὅμως ὡς φιλόανθρωπος ἐχάρισε καὶ πάλι, μετὰ τὴν περιπέτειά του μὲ τὸν πατέρα τῶν θεῶν γιὰ τὸ ζήτημα τῆς προσφορᾶς θυσιῶν ἀπὸ τοὺς θνητοὺς στοὺς θεοὺς, πολλὰ δωρεές (δωροδότης) καὶ εὐσπλαγχνία (φιλεύσπλαγχνος) σ' αὐτούς.

Ἡ τελευταία τιμωρία τοῦ Προμηθέα ἦταν ἡ πρόσδεσή του μὲ ἀλυσίδες σὲ κολώνα, ὅπου ἓνας ἀετὸς κατέτρωγε συνεχῶς τὸ σικώτι του, ποὺ κατασπαρασσόταν καὶ διαρκῶς ὅμως ἦταν σέ ἀνανέωση. Ἡ γιὰ πολλοὺς αἰῶνες αὐτὴ τιμωρία ἔλαβε τέλος χάρις στὴν γενναιοῦτατη ἐπέμβαση τοῦ Ἡρακλῆ, ὅταν μὲ τὴν ἄδεια τοῦ Δία καὶ τὰ βέλη τοῦ ἥρωα σκοτώθηκε ὁ ἀετὸς καὶ λυτρώθηκε ὁ βασανισμένος Προμηθεὺς.

Πρόκειται γιὰ μία θεϊκὴ ὑπαρξὴ ποὺ πολέμησε δίπλα στὸν Δία γιὰ τὴν κατάκτηση τῆς κοσμικῆς βασιλείας, ἐνάντια στοὺς ἀρχαίους δεσποτικὸς Τιτάνες, ἀλλὰ μόλις ὁ Ζεὺς κατέλαβε τὴν ἐξουσία καὶ ἀρνήθηκε κάθε οἶκτο καὶ ἀγάπη πρὸς τὸ βασίλειό του, ἀντιτάχθηκε στὸν πατέρα τῶν ὀλυμπίων θεῶν. Αὐτὸς ὁ τελευταῖος ἐπιθυμοῦσε ἀκόμη καὶ νὰ ἐξαφανίσει τὴν ἀνθρώπινη φυλὴ καὶ νὰ τὴν ἀντικαταστήσει μὲ μία ἄλλη περισσότερο κατάλληλη στὰ ἀπάνθρωπα σχέδιά του.

Ὁ Προμηθεὺς κατέστη εὐεργέτης καὶ δότης στὸ ἀνθρώπινο γένος τοῦ λόγου, τῆς γνώσης τῶν ἀριθμῶν, τῆς γραφῆς καὶ τῆς μαντικῆς τέχνης, δηλαδὴ τῆς ἱκανότητος ἐρμηνείας τῶν σημείων τοῦ οὐρανοῦ, τῶν γνωστικῶν τοῦ ἀνθρώπινου σώματος, τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ σκότους καὶ βέβαια τῆς ἐλπίδας, μὲ τελευταῖο εὐεργέτημα τὴ δύναμη τῆς φωτιᾶς ποὺ ἀπομακρύνει τὰ ἄγρια θηρία, ἐτοιμάζει τὴ μαγειρικὴ, λειαίνει τὰ μέταλλα καὶ παράγει τὴ σκληρὴ καὶ ἄφωνα ὕλη.

Στὴν αἰσχύλεια τραγωδία τοῦ Ε' αἰ. π.Χ. μὲ τὴν ὀνομασία «Προμηθεὺς» τὸ πρόσωπο αὐτὸ ὑποδύεται τὸν πανάγαθο καὶ φιλεύσπλαγχνο θεὸ σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν ἀντίπαλό του ἐχθρικό καὶ τιμωρὸ Δία. Ἡ ἀναζήτηση μιᾶς πανανθρώπινης σωτηρίας στὸν ἀρχαιοελληνικὸ κόσμο ἀκουγόταν ἡχηρὰ καὶ τολμηρὰ μέσα ἀπὸ τοὺς αἰσχύλειους λόγους, κατὰ τὴν παράσταση τῆς τραγωδίας αὐτῆς στὰ ἀρχαῖα θεάτρα καὶ ἀμφιθέατρα τῆς Ἑλλάδας καὶ τῆς Κάτω Ἰταλίας, ἀκόμη μέχρι καὶ σήμερα.

Τὸ προχριστιανικὸ αὐτὸ μήνυμα ποὺ ὑποκρύπτει καὶ ὑπαινίσσεται τὴν εὐαγγελικὴ διήγηση γιὰ τὸ πάθος, τὴ σταύρωση καὶ τὴν ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ, σ' ὅλο τὸ δραματικὸ μεγαλεῖο καὶ τὴν τελειότητα τῆς σωτηριολογικῆς ἔννοιάς τους, εἶναι τὸ παγκόσμιο ἐχέγγυο γιὰ μία καθολικὴ μεταφυσικὴ ἀναζήτηση τοῦ καλοῦ ἐνάντια στὸ κακὸ, τοῦ φωτὸς κατὰ τοῦ σκότους καὶ τῆς ἀνθρώπινης λύτρωσης ἀπὸ τὴν ὑλιστικὴ περιπέτεια, τὴν ἐρεβώδη κατάσταση καὶ τὴν ἀβυσσαλέα θέση τοῦ πεσόντος μεταπτωτικοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ ἰσχυρὸς συμβολισμὸς τῆς χριστιανικῆς σταύρωσης καὶ τῆς ἀνάστασης τοῦ Χριστοῦ, νομίζουμε, ὅτι κάλλιστα ὑποφώσκει καὶ ὑποκρύπτεται σὲ ἐγγάρακτη παράσταση ὀρειχάλκινου ἀντικειμένου τῆς ἐτρουσικῆς τέχνης τοῦ Ε' αἰ. π.Χ. Ὁ ἡμίθεος Προμηθεὺς μὲ σαφῆ σωματικὰ χαρακτηριστικὰ ἐνὸς ἀρχαιοέλληνα ἥρωα, ἀλυσοδεμένος, «σταυρωμένος» σὲ σχηματοποιημένο βράχο, εἰκονίζεται νὰ προσβάλλεται ἀπὸ ὑπερμεγέθη ἀετό, στὰ κάτω ἄκρα τῶν ποδιῶν του. Ἀπέναντί του ὁ Ἡρακλῆς μὲ ἰσχυρὲς χειρονομίες καὶ σωματικὴ-ἀθλητικὴ ἐμφάνιση ἐτοιμάζεται νὰ πλήξει τὸν ἀετὸ μὲ ρόπαλο ποὺ φέρει στὸ δεξιὸ χέρι. Παρατηροῦνται ἀφενδὸς ἡ ὑπομονετικὴ στάση τοῦ Προμηθεά, ἀνεχόμενου τὴν ποινὴ του γιὰ τὴν ἀγάπη πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, ἐνάντια στὴ θέληση τοῦ Δία, χαρίζοντας τὸ φῶς καὶ τὴ θερμότητά του σ' αὐτοὺς καὶ ἀφετέρου ἡ λύτρωση καὶ ἡ σωτηρία του ἀπὸ τὸ ἐκούσιο πάθος του καὶ ἡ ἀνάστασή του, θὰ λέγαμε, κατὰ τὴ χριστιανικὴ ἀντίληψη, μὲ τὴν ἐπέμβαση τοῦ ἀπελευθερωτῆ Ἡρακλῆ.

Ἡ εἰκονογραφικὴ αὐτὴ παράσταση μὲ τὸν ἀπολυτρωτικὸ καὶ σωτηριώδη χαρακτήρα τῆς προεικονίζει καὶ προετοιμάζει ἰδεολογικὰ καὶ εἰκονογραφικὰ ἐν μέρει τὴν μετὰ ἀπὸ μερικὸς αἰῶνες διαμόρφωση τῆς παλαιοχριστιανικῆς καὶ ἀργότερα τῆς βυζαντινῆς εἰκονογραφίας τοῦ κύκλου τοῦ πάθους καὶ τῆς ἔγερσης ἐκ τῶν νεκρῶν τοῦ Θεανθρώπου.

Ὁ ἡμίθεος Προμηθεὺς τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ κόσμου καὶ τὸ δεύτερο πρόσωπο τοῦ τριαδικοῦ Θεοῦ, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, συνιστοῦν δύο «σταυρωμένους θεοὺς», δύο παράλληλα «σωτηριολογικὰ φαινόμενα» καὶ δύο ἐξέχοντες «φωτοδότες», ἓνα μυθολογικὸ καὶ ἓνα ἱστορικὸ θεῖο στὸ φάσμα τοῦ δράματος, τῆς ἀνθρώπινης ἀναζήτησης ἀπὸ τὸ θεῖο γιὰ κάθαρση καὶ λύτρωση στὸν ἀρχαῖο κόσμος, γιὰ ἀνάσταση καὶ σωτηρία στὴ χριστιανικὴ ἀνθρωπότητα. Αὐτὸς ὁ θεολογικὸς, ἠθικὸς καὶ ἱστορικὸς παραλληλισμὸς, ἐπιβεβαιούμενος καὶ ἀπὸ τὰ εἰκονογραφικὰ μνημεῖα τῆς προχριστιανικῆς καὶ μεταχριστιανικῆς ἀρχαιότητος προβάλλει ἀκριβῶς τὴ θυσιαστικὴ ἀγάπη, τὴ μακροθυμία, τὸ ἄπειρο ἔλεος καὶ τὴν ὑπέρτατη χάρη τῶν δύο αὐτῶν προσώπων τῆς παγκόσμιας ἱστορίας, τοῦ Προμηθεά καὶ τοῦ Χριστοῦ γιὰ τὴν φυσικὴ ἱκανοποίηση καὶ τὴν μεταφυσικὴ δικαίωση καὶ σωτηρία ἀντίστοιχα τοῦ ἀνθρώπινου γένους.

Ἡ Ἐκκλησία ὡς ἐπενδυτής

Πρωτ. Βασιλείου Θερμοῦ,

Ἰ. Ν. Παμ. Ταξιαρχῶν Σχηματαρίου, Ἰ.Μ. Θηβῶν καὶ Λεβαδείας

Ὁ φίλος κληρικὸς ποὺ μᾶς δίνει τὴν ἀφορμὴ γιὰ τὸ σημερινὸ σχόλιο δὲν «μασᾶ» τὰ λόγια του. Γράφει χαρακτηριστικά:

«Διάβασα τὸ κείμενό σου γιὰ τὰ μυστήρια. Θὰ πρόσθετα ὅτι εἴμαστε σὲ κατά-στασι ἐκτάκτου ἀνάγκης. Οἱ ἱερεῖς ξεχνᾶμε ὅτι τὰ μυστήρια εἶναι δῶρα τοῦ Θεοῦ καὶ ὄχι πηγὴ ἐσόδων γιὰ νὰ κάνουμε ἔργα στὸ ναὸ καὶ νὰ διευκολύνουμε τὴν κατά-στασή μας. Πρόκειται γιὰ μία ἁμαρτία ἢ ὁποία συνοδεύεται ἀπὸ τὴν ἀμέλεια στὴν κατήχησι τοῦ λαοῦ μας, ἀπὸ τὴν ἀποχριστιανοποίηση τῶν μυστηρίων καὶ πολλὰ ἀκόμα δεινά».

Μὲ εὐθύβολο τρόπο συνδέει τὴν πρακτικὴ τελέσεως τῶν μυστηρίων μὲ τὸ γενι-κώτερο ἔλλειμμα οὐσιαστικῆς ποιμαντικῆς. Στὴν πραγματικότητά μιλά γιὰ σύγχυ-ση στὶς προτεραιότητες ποὺ ἔχουμε θέσει. Ἐντυπωσιάζει ὅμως μὲ μία ἐνδιαφέρου-σα παρομοίωσι στὴν ὁποία προβαίνει:

«Στὴν πράξῃ διαπράττουμε τὴν ἀνοησία τῶν ἐπιχειρηματιῶν ποὺ κλείνουν οἱ ἐπιχειρήσεις τους τὸν τελευταῖο καιρό. Ἐὰν τὸ προσέξεις, θὰ δεῖς ὅτι κλείνουν ἐκεῖνες ποὺ βασίστηκαν στὸ κέρδος μὲ ὁποιοδήποτε κόστος καὶ ὄχι στὴν ποιότητα τοῦ προϊόντος ποὺ ἀποφέρει κέρδος. Θεωρῶ ὅτι πρέπει ὅσο εἶναι δυνατὸ ὅλες οἱ ἐνορίες καὶ ὅλες οἱ Μητροπόλεις νὰ τελοῦν Μυστήρια καὶ ὄχι νὰ τελοῦνται ἀλλοῦ 300 καὶ ἀλλοῦ 5. Πέρα ἀπὸ τὴ ματαιοδοξία τῶν χριστιανῶν τί ἐξυπηρετοῦμε; Δυστυχῶς τίποτα».

Ἡ ὀξυδερκὴς αὐτὴ παρατήρησι καλεῖ τὴν Ἐκκλησία, τὸν χῶρο τῆς Χάριτος, νὰ ἀντλήσει συμπεράσματα καὶ διδάγματα ἀπὸ τὸν χῶρο τῆς οἰκονομίας. Πρὶν σπεύ-σουμε νὰ χαρακτηρίσουμε βέβηλη τὴ μεταφορὰ ἄς θυμηθοῦμε ὅτι ἀποτελοῦσε προσφιλὲς σχῆμα τοῦ ἴδιου τοῦ Κυρίου. Ἡ παραβολὴ τῶν ταλάντων καὶ τὸ παρά-δειγμα τοῦ ἐμπόρου ποὺ βρῆκε τὸν πολῦτιμο μαργαρίτη, λειτουργοῦν ὄχι μόνον ὡς νόμιμοι ἀλλὰ καὶ ὡς ἐποικοδομητικοὶ τρόποι παραδειγματισμοῦ γιὰ τὴν πνευμα-τικὴ ζωὴ. Ἡ κεντρικὴ ιδέα ἐδῶ εἶναι ἡ ἐπένδυσι.

Ἐπειδὴ τὸ οἰκονομικὸ σκέλος τῶν μυστηρίων παραμένει κεντρικὸ (ἔστω καὶ ἂν δὲν συζητεῖται ποτὲ ἀνοιχτά), τίθεται τὸ κρίσιμο ἐρώτημα κατὰ πόσο ἡ πρακτικὴ μας μοιάζει μὲ τῶν ἐπιχειρηματιῶν ἐκεῖνων ποὺ δὲν ξέρουσι πῶς νὰ ἐπενδύσουν συ-νετά, ἢ ποὺ εἶναι ἀπρόθυμοι νὰ ἐνεργήσουν μὲ τὴν περισκεψὴ ἐκεῖνη ποὺ ἀπαι-τεῖται γιὰ μία καλὴ ἐπένδυσι. Ἐὰν σὲ καιροὺς κρίσις ἐπιρρίπτονται εὐθύνες στοὺς κακοὺς ἐπιχειρηματίες εἶναι διότι ἀγνόησαν ποιὸ εἶναι τὸ πραγματικὸ τους κέρδος.

Διότι ἔδωσαν προτεραιότητα στοῦ ἄμεσο εἰσπρακτικὸ μέρος καὶ ὄχι στὴν ἐδραίωση τῆς ποιότητας καὶ στὴν κατάκτηση τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ καταναλωτῆ.

Κάθε ἐπένδυση θεωρεῖται ἐπιτυχημένη ὅταν τὰ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα ποὺ ἐπιφέρει ἀποδεικνύονται πολλαπλάσια τῶν ἐξόδων καὶ τῶν κόπων ποὺ χρειάστηκαν. Διαφορετικὰ κρίνεται ἀποτυχημένη, ἢ ἐνδέχεται μίᾳ ἐμπορικῆ πράξει νὰ μὴν ἀποτελεῖ καθόλου ἐπένδυση. Στὶς πνευματικὲς πραγματικότητες τῆς Ἐκκλησίας μας, ποιά εἶναι ἡ κακὴ ἐπένδυση καὶ ποιά ἡ καλή; Ἡ πνευματικὴ μεταφορὰ ποὺ ὑπονοεῖται στὰ σχετικὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Πατέρων θέτει τὸ ζήτημα: πόσο οἱ συγκεκριμένες πνευματικὲς ἐπιλογὲς τοῦ πιστοῦ «ἀποδίδουν»; Πόσο ἐτοιμάζουν ἓνα καλύτερο καὶ καρποφόρο μέλλον;

Πέρα ἀπὸ τὰ ἐρωτήματα αὐτὰ ποὺ ὀφείλουμε ὅλοι διαρκῶς νὰ θέτουμε στοὺς ἑαυτοὺς μας κατὰ τὸν ἀτομικὸ πνευματικὸ μας ἀγώνα, ἢ συζήτησή μας ἐδῶ ἀφορᾷ στὸν ἐκκλησιαστικὸ μας ὀργανισμό. Πόσο δηλαδὴ ἡ μέχρι τώρα τακτικὴ μας βοήθᾳ τοὺς πιστοὺς νὰ βιώσουν κάτι ἐλάχιστο ἀπὸ ἐκεῖνο ποὺ λαμβάνει χώρα κατὰ τὰ μυστήρια ἢ, ἀντίθετα, πόσο τοὺς ἀποπροσανατολίζει καὶ διαιωνίζει τὴ σύγχυσή τους. Αὐτὴ εἶναι καὶ ἡ μόνη ἐπένδυση στὴν ὁποία νομιμοποιεῖται νὰ ἀποβλέπει ἡ Ἐκκλησία, ἡ μόνη ἐπένδυση γιὰ τὴν ὁποία ὑπάρχει ἡ Ἐκκλησία.

Μὲ ἄλλα λόγια, τὸ διαρκὲς καὶ ἀμείλικτο ἐρώτημά μας ὀφείλει νὰ εἶναι: Πόσο ὁ συγκεκριμένος τρόπος τελέσεως τῶν μυστηρίων στὴν ἐνορία μου συμβάλλει στὴν προσέγγιση τοῦ ἐνορίτη μου μὲ τὸν Θεὸ καὶ τὴν πίστη; Μήπως ἡ καρδιά μου βρίσκεται περισσότερο στὸ οἰκονομικὸ μέλλον τῶν παιδιῶν μου (γιὰ τὰ ὁποῖα ὁ Θεὸς θὰ ἀποδειχθεῖ δυὸ φορὲς πατέρας, ἂν φυσικὰ Τὸν ἐμπιστευθῶ) καὶ λιγότερο στὸν σύγχρονο ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος μπαίνει στὸ ναὸ μου μὲ ἐλπίδες ποὺ συχνὰ διαφεύδονται; Μήπως ἡ προτεραιότητά μου βρίσκεται στὸ εὐκόλο κέρδος (ἔστω καὶ γιὰ τὶς ἀνάγκες τοῦ ναοῦ) καὶ ὄχι στὶς ἐνέργειες ἐκεῖνες οἱ ὁποῖες θὰ ἀποδώσουν μακροπρόθεσμοις πνευματικοὺς καρποὺς μέσα καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία; Τελικὰ, μήπως γιὰ πολλοὺς ἀπὸ ἐμᾶς ἓνα μυστήριο ἔχει τελειώσει μὲ τὸ «Δι' εὐχῶν»;

Εἰδικὰ μὲ τὶς οἰκονομικὲς ἀνάγκες τοῦ ναοῦ θὰ χρειαστεῖ νὰ θυμίσουμε ὅτι ἀποτελοῦν ὑπὲρ τῶν πνευματικῶν στόχων καὶ ὄχι σκοπὸ καθ' ἑαυτόν. Συχνὰ δίνουμε τὴν ἐντύπωση ὅτι ἐπιδιώκουμε νὰ φέρομε τὸ ναὸ σὲ ἓνα συγκεκριμένο σημεῖο ἐμφάνισης καὶ ἐξοπλισμοῦ σὰν νὰ πρόκειται γιὰ αὐτοσκοπὸ, ἐπειδὴ «ἔτσι πρέπει», ἐπειδὴ ἔτσι εἶναι ὅλοι οἱ ναοί. Ἄλλὰ ἡ ἐνορία πρωτίστως καλεῖται νὰ εἶναι μίᾳ ζωντανῆ κοινότητα. Μιὰ ἄδολη ἀγάπη μεταξὺ τῶν συνεφημερίων ὑπερκαλύπτει τὴν ἔλλειψη ἀκριβῶν χαλιῶν καὶ πολυτελῶν ἀρτοφοριῶν. Ἡ εὐλαβὴς τέλεση τῶν μυστηρίων κάνει τὸν λιτὸ καὶ ἡμιτελῆ ναὸ νὰ φαίνεται παράδεισος. Ἀντίθετα, οἱ τεράστιες δαπάνες γιὰ τὴν ἀγιογράφηση ἀκυρώνονται ἀπὸ τοὺς ἀπρόσεκτους καὶ ἐπιδεικτικούς ψάλτες ἢ ἀπὸ τὶς φωνὲς μας στὸ Ἱερὸ Βῆμα.

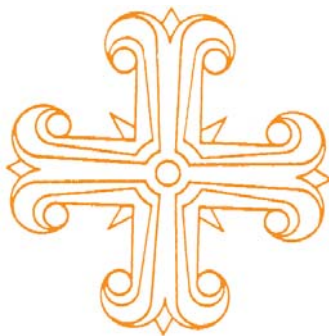
Εἴχαμε καὶ ἄλλες φορὲς τὴν εὐκαιρία νὰ τονίσουμε ὅτι στὸν τόπο μας, σχεδὸν ὀλόκληρος ὁ πληθυσμὸς (ἀκόμη καὶ οἱ ἀλλόθρησκοι) προσέρχονται σὲ βαπτίσεις, γάμους καὶ κηδεῖες. Συνεπῶς βρισκόμαστε μπροστὰ σὲ μιὰ προνομιακὴ δυνατότητα, τὴν ὁποία ὅμως παρουσιαζόμαστε ἀνήμποροι νὰ διαχειριστοῦμε. Γι' αὐτοὺς

όλους ή ακολουθία στην οποία παρευρέθηκαν έπρεπε νά είναι *ιεραποστολή*. Πώς θά γίνει αυτό έφικτό, όμως, άν στο μυαλό μας ή ιεραποστολή άφορᾶ μόνο σέ κάποιους πού ταξιδεύουν σέ παράξενα μέρη; "Αν ξεχάσαμε πώς ιεραποστολή είναι ή ίδια ή ουσία τής Έκκλησίας;

Ό έπιστολογράφος προβαίνει σέ χρήσιμες προτάσεις: «Ίσως θά ήταν καλό ή χρονική άπόσταση ανάμεσα σέ 2 μυστήρια νά είναι τó λιγότερο μία ὥρα. Επίσης νά μὴν έπιτρέπεται (και μάλιστα με άυστηρότητα) νά τελοῦνται παραπάνω άπό 3 τó πρωινó και 3 τó άπόγευμα. Ίσως έτσι ὄντως κάποιοι στραφοῦν και σέ άλλους ναούς. Είναι (θεωρῶ) άδικο νά χωριζόμαστε ανάλογα με τή γεωγραφική θέση τής ένορίας μας σέ κατηγορίες. Βέβαια αυτή ή άυστηρότητα πρέπει νά χαρακτηρίσει και τήν τάξη στα κοιμητήρια και πρέπει νά συνοδεύεται με άλλαγή νοοτροπίας. Σκέψου πού ὀδηγεí τó αίτημα μιᾶς μετάθεσης για ὀικονομικούς λόγους».

Όπωςδήποτε τó ζήτημα τής τοποθέτησης κληρικῶν σέ ένορίες και κοιμητήρια είναι σύνθετο και άπαιτεí πολλή ποιμαντική διάκριση. Άλλά έδῶ τίθεται τó ζήτημα τής δικαιοσύνης, τó ὁποῖο νομίζω ὅτι δέν δικαιούμαστε νά προσπεράσουμε.

Και ή έπιστολή καταλήγει με πόνο: «Πραγματικά λυπᾶμαι, γιατί σέ ένα λαό πού είναι διψασμένος, αναζητᾶ τó Θεό και έμᾶς για ένα καλό λόγο, ακόμα και με λάθος τρόπο, έμεις τόν τρέφουμε με χαρούπια...». Θεωρῶ οὔτοπικό νά περιμένουμε πότε θά αλλάξει νοοτροπία ὁ κόσμος, ὥστε νά μὴν έπιδιώκει νά τελεί τὰ μυστήριά του σέ συγκεκριμένους ναούς. Χρειάζεται έμεις νά πράξουμε με γενναιότητα εκείνα τὰ ὁποῖα άπαιτοῦνται, ὥστε νά πάψουμε νά «κάνουμε τὰ χατήρια» τῶν ανθρώπων, αλλά νά αναδειχθοῦμε σέ αυτό για τó ὁποῖο μᾶς κάλεσε ὁ Χριστός: νά γίνουμε ὀδηγοί και ποιμένες τους.

Τὸ κήρυγμα στὴν Ἐκκλησία μας σήμερα

Πρωτ. Ἀντωνίου Πινακούλα,
Ἱ.Ν. Ἁγ. Παντελεήμονος Χαλανδρίου, Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

Πρὶν ἀπὸ κάθε συζήτηση γιὰ τὸ κήρυγμα προηγείται ἡ περιγραφή τῆς κατάστασης τοῦ σήμερα. Ποιές εἶναι δηλαδὴ οἱ συνθήκες μέσα στις ὁποῖες ἐκφωνεῖται. Ποιά θέση ἔχει στὴ συνείδηση τῶν ἐφημερίων-κηρύκων, πῶς ἀντιμετωπίζεται ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῶν πιστῶν-ἀκροατῶν. Θὰ ἀναφέρουμε μερικὰ παραδείγματα ποὺ ἔχουμε τὴ γνώμη ὅτι ἀπηχοῦν τὴν πραγματικότητα ποὺ ὅλοι μας γνωρίζουμε.

Ἐφημέριος-κήρυκας βρίσκεται τυχαῖα σὲ ναὸ ποὺ δὲν ὑπηρετεῖ, κατὰ τὴ Θεία Λειτουργία μιᾶς Κυριακῆς. Ἐὰν συμβαίνει νὰ τὸν γνωρίζουν οἱ ἐφημέριοι τοῦ ναοῦ, τὸ πιθανότερο εἶναι νὰ τοῦ προτείνουν, μὲ τρόπο φορτικό, νὰ κηρύξει. Ἐὰν τοὺς ἀντιτείνει ὅτι δὲν εἶναι ἕτοιμος γι' αὐτὸ ποὺ τοῦ ζητοῦν, ἐκείνοι θὰ τοῦ προτείνουν νὰ πεῖ δυὸ λόγια ἀπὸ τὴν καρδιά του.

Ἐνα ἄλλο παράδειγμα. Σὲ ναὸ ὅπου ὑπηρετοῦν περισσότεροι ἀπὸ ἓναν ἐφημέριοι, λίγο πρὶν βγεῖ ὁ ἐφημέριος-κήρυκας ποὺ ἔχει ὀριστεῖ νὰ κηρύξει καὶ ἔχει ἐτοιμασθεῖ γι' αὐτὸ, βγαίνει ὁ πρόεδρος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ συμβουλίου ἢ ὁ πρόεδρος τοῦ ἐνοριακοῦ φιλοπτώχου ταμείου ἢ ὁ ὑπεύθυνος νεότητας ἢ κάποιος ἄλλος ἐφημέριος-ὑπεύθυνος κάποιου τομέα καὶ κάνει ἀνακοινώσεις. Οἱ ἀνακοινώσεις ἀφοροῦν συνήθως σὲ ὑποχρεώσεις καὶ ἀνάγκες, γιὰ τὶς ὁποῖες πρέπει νὰ ἐνημερωθοῦν οἱ ἐνορίτες. Γιὰ ἔργα ποὺ τυχὸν γίνονται στὸν ναὸ, ἐκδηλώσεις ποὺ ὀργανώνονται, περιφορὲς δίσκων ποὺ ὀρίζονται ἀπὸ τὶς κεντρικὲς ὑπηρεσίες τῆς ἐπισκοπῆς κ.ἄ. Οἱ ἀνακοινώσεις ἐνδέχεται νὰ ὑπερκαλύψουν τὸν χρόνο ποὺ διατίθεται γιὰ τὸ κήρυγμα. Στὴ συνέχεια βγαίνει ὁ ἐφημέριος καὶ κάνει τὸ κήρυγμα. Ἦδη ἔχει ἀγχωθεῖ, σκέπτεται ἐὰν ὑπάρχει λόγος νὰ γίνῃ τὸ κήρυγμα, καὶ πολλὲς φορὲς δὲν βγαίνει.

Ἐνα τρίτο παράδειγμα. Ὁ ἐφημέριος ἐτοιμάζεται γιὰ τὸ κήρυγμα τῆς Κυριακῆς ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς ἐβδομάδας. Πρὸς τὰ τέλη τῆς ἐβδομάδας, ἐνδέχεται καὶ τὸ Σάββατο τὸ ἀπόγευμα, καταφθάνει ἐγκύκλιος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἢ τοῦ ἐπισκόπου μὲ τὴν ἔγγραφη ἐντολὴ νὰ ἀναγνωσθεῖ στὴ Θεία Λειτουργία τῆς Κυριακῆς «ἀντὶ κηρύγματος». Συνήθως ἡ ἐγκύκλιος ἀφορᾷ σὲ μῆνυμα ἐπὶ τῇ ἐνάρξει κάποιας δραστηριότητος ἢ μῆνυμα ἐπὶ τῇ ἐπετειῶ κάποιου σπουδαίου γεγονότος ἢ ἀνακοίνωση καὶ προτροπὴ γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση κάποιας ἀνάγκης. Σπανίως εἶναι γραπτὸ κήρυγμα.

Ἄς δοῦμε τώρα τί ἀποκαλύπτουν τὰ παραδείγματα. Στὸ πρῶτο φαίνεται ὅτι οἱ ἐφημέριοι καλοῦν κάποιον ποὺ βρέθηκε κοντὰ τοὺς τυχαῖα, νὰ τοὺς ἀναπληρώσει

σὲ ἓνα ἀπὸ τὰ σοβαρότερα λειτουργήματά τους. Ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ποὺ ἐνδέχεται νὰ εἶναι ὁ καλύτερος ἱεροκέρυκας, δὲν γνωρίζει σὲ ποιούς θὰ κηρύξει, δὲν γνωρίζει τί εἶχαν ἀκούσει οἱ ἄνθρωποι τὴν προηγούμενη Κυριακὴ καί, τὸ σοβαρότερο, δὲν ἔχει ἐτοιμαστῆ. Τὸ κήρυγμα δηλαδὴ εἶναι κάτι ἄσχετο μὲ τοὺς ἀκροατές του, δὲν ἔχει συνέχεια καὶ δὲν χρειάζεται νὰ τὸ ἐτοιμάσει κάποιος. Τὸ τελευταῖο μάλιστα ἀποδεικνύεται περίτρανα στὴν πρόταση-πρόσκληση: «Πὲς κάτι ἀπὸ τὴν καρδιά σου».

Ἄς πάρουμε τὸ δεύτερο παράδειγμα. Ἐδῶ αὐτὸ ποὺ φαίνεται εἶναι ὅτι τὸ κήρυγμα εἶναι μία δευτερεύουσα ὑπόθεση. Προηγῶνται οἱ συγκεκριμένες ὑποθέσεις καὶ τὰ προβλήματα τοῦ ναοῦ καὶ ἡ ὀργάνωση τῶν διαφόρων δραστηριοτήτων ποὺ γίνονται ἐκτὸς τῆς Θείας Λειτουργίας. Τὸ κήρυγμα μπορεῖ νὰ περιμένει, νὰ ἀκυρωθεῖ ἐν τοῖς πράγμασι ἢ καὶ νὰ ματαιωθεῖ.

Τὰ ἴδια μᾶς λείει καὶ τὸ τρίτο παράδειγμα. Ὅπωςδήποτε ὁ ἐπίσκοπος καὶ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἔχουν τὴν εὐθύνη καὶ τὴν ἀρμοδιότητα στὰ θέματα τοῦ κηρύγματος. Φαίνεται ὅμως πὼς μέσα στὴ γενικότερη θέση ποὺ ἔχει πάρει τὸ κήρυγμα στὴν Ἐκκλησία περνάει ἀπαρατήρητη ἡ διάκριση μεταξὺ κηρύγματος καὶ ἄλλων λόγων. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι αὐτὸ τὸ ὁποῖο ἀνακοινώνεται νὰ μὴν ἔχει καμία σχέση πολλὰς φορὲς μὲ τὸ κήρυγμα καὶ κυριολεκτικὰ νὰ γίνεται «ἀντὶ κηρύγματος».

Ὅπως στὸ δεύτερο παράδειγμα ἔτσι καὶ στὸ τρίτο προηγῶνται τοῦ κηρύγματος καὶ τὸ ἀντικαθιστοῦν ἀνακοινώσεις καὶ ὁδηγίες γιὰ ὅποιαδήποτε κοινωνικὴ καὶ κοινωφελῆ χρήση. Γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν πυρκαγιῶν, γιὰ τὸν θηλασμό τῶν Ἑλληνίδων μητέρων, γιὰ τὴν ἐπέτριο τῆς Μικρασιατικῆς Καταστροφῆς, γιὰ τὸ δημογραφικὸ πρόβλημα κ.ἄ. Τὸ κήρυγμα δηλαδὴ ὄχι μόνον εἶναι δυνατὸν νὰ μὴν ἐτοιμάζεται, ἀλλὰ μπορεῖ εὐκόλα νὰ ἀντικαθίσταται, νὰ καταργεῖται καὶ γενικὰ νὰ μὴ θεωρεῖται ἀπαραίτητο.

Ὅλες οἱ ἀνακοινώσεις ποὺ ἀναφέρονται στὸ δεύτερο καὶ στὸ τρίτο παράδειγμα μποροῦν νὰ γίνονται στὸ τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας μαζὶ μὲ τὴν ἀπόλυση ἢ μπορεῖ νὰ βρεθεῖ κι ἄλλος τρόπος ἀπὸ τὸς καὶ τὸς ποὺ διατίθενται σήμερα χάρις στὰ τεχνολογικὰ μέσα ποὺ ἔχουμε. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο καὶ ἡ Θεία Λειτουργία δὲν θὰ διακοπεῖ, τὸ κήρυγμα δὲν θὰ ἀντικατασταθεῖ καὶ τὸ περιεχόμενο τῶν ἀνακοινώσεων θὰ φτάσει οὐσιαστικότερα στοὺς ἀποδέκτες του. Ἀντίθετα, ἡ κατάστασι ὅπως φαίνεται στὰ παραδείγματα ἀκυρώνει τὴν εὐθύνη τοῦ ἐφημέριου-κήρυκα ποὺ χειροτονήθηκε «κηρύσσειν τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Βασιλείας σου, ἱερουργεῖν τὸν λόγον τῆς ἀληθείας σου», ἀπαξιώνει τὸν ρόλο του καὶ περιφρονεῖ τὸν κόπο του.

Πόσο, ὅμως, ἀπαραίτητο εἶναι τὸ κήρυγμα; Γιατί πρέπει νὰ προετοιμάζεται; Γιατί πρέπει νὰ ἐκφωνεῖται ἀπὸ τὸν κατεξοχὴν ἀρμόδιο, ποὺ εἶναι ὁ ἐφημέριος τῆς ἐνορίας; Αὐτὰ τὰ καταλαβαίνουμε καλύτερα ἐὰν προσέξουμε τὴν ἴδια τὴ Θεία Λειτουργία. Ἡ Θεία Λειτουργία δὲν εἶναι μία τελετὴ ποὺ ἀπλά μᾶς ὑπενθυμίζει τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἔγιναν στὸ παρελθόν. Ἀντίθετα, εἶναι μία πραγματικότητα ποὺ ἐντάσσει ἐμᾶς τοὺς ἴδιους στὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους, τὰ παράγει ἐκ νέου γιὰ μᾶς καὶ μαζὶ μὲ μᾶς καί, ὅπως θὰ ἔλεγε ὁ Ν.

Καβάσιλας, είναι «σῶμα ἐν ἱστορίαις» καὶ «πρακτικὴ διήγησις». Εἶναι μία ἱστορία ποὺ περιέχει τὸ παρελθόν, τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον μέσα στὴν οἰκονομία τοῦ Χριστοῦ γιὰ μᾶς, ὡς ἐνιαῖο ὄλο, ὄχι μόνο ὡς μία διήγησις συμβάντων, ἀλλὰ ὡς «πρακτικὴν διήγησιν». Ὅπως σημειώνει ἕνας μελετητὴς του, ἐδῶ τὸ ἐπίθετο «πρακτικὴ» δηλώνει καὶ τὶς πράξεις ποὺ συνοδεύουν τὰ λεγόμενα. Μιὰ ἀπ' αὐτὲς τὶς πράξεις ποὺ συνοδεύουν τὰ λεγόμενα στὴ Θεία Λειτουργία εἶναι καὶ τὸ κήρυγμα. Ὅπως δηλαδὴ δὲν φτάνει νὰ μιλάμε γιὰ τὸν Σταυρὸ τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ ἀπαιτεῖται καὶ ἡ προσφορὰ τῶν δώρων καὶ ἡ ἐτοιμασία τους γιὰ τὴν Εὐχαριστία καὶ ἡ μεταβολὴ τους σὲ θυσιασθέντα Χριστό, ἔτσι δὲν φτάνει νὰ διαβάσουμε μόνο τὸ Εὐαγγέλιο, ἀλλὰ πρέπει νὰ κηρύξουμε πάνω σ' αὐτό, νὰ θέσουμε τὰ δικά μας ἐρωτήματα καὶ νὰ πάρουμε τὶς ἀπαντήσεις ποὺ χρειαζόμαστε ἐμεῖς.

Καὶ ὅπως ἡ μεταβολὴ τῶν δώρων ἀπὸ «κόσμο» σὲ Ἐκκλησία γίνεται σὲ κάθε Λειτουργία καὶ καμμία Θεία Λειτουργία ἀπὸ αὐτὲς ποὺ ἔχουν γίνῃ ἤδη δὲν ἀρκεῖ, ἀλλὰ πρέπει νὰ συγκροτηθεῖ πάλι καὶ πάλι ἡ Ἐκκλησία, μὲ τὸν ἴδιο τρόπο πρέπει καὶ ὁ λόγος τοῦ κόσμου νὰ μεταβάλλεται σὲ λόγο τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ κήρυγμα σὲ κάθε Θεία Λειτουργία παίρνει τὸν λόγο τοῦ κόσμου, ὅπως αὐτὸς ἐμφανίζεται κάθε φορὰ, τὸν ὑποβάλλει στὴν κριτικὴ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τὸν ἐκφέρει πρὸς τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας ὡς Λόγο τοῦ Χριστοῦ. Ὅπως εἶναι ἀναγκαῖο νὰ γίνῃ ἡ Θεία Λειτουργία, γιὰ νὰ ζήσει ὁ κόσμος, ἔτσι εἶναι ἀναγκαῖο νὰ γίνῃ τὸ κήρυγμα ποὺ θὰ μεταφέρει τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ στὶς συγκεκριμένες συνθήκες τῆς χρονικῆς στιγμῆς τῶν πιστῶν καὶ θὰ τοὺς δώσει τὴ δυνατότητα νὰ σταθοῦν ἀπέναντι στὸν κόσμο.

Γι' αὐτὸ καὶ τὸ κήρυγμα δὲν μπορεῖ ν' ἀντικατασταθεῖ μὲ κάποιο κήρυγμα τοῦ παρελθόντος, ἔστω καὶ τοῦ μεγαλύτερου Πατέρα τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ κήρυγμα ἐκεῖνο ἀπηχεῖ τὴ χρονικὴ στιγμὴ ποὺ ἐκφωνήθηκε ἢ γράφτηκε, ἀπαντᾷ στὸ λόγο τοῦ κόσμου ἐκείνης τῆς ἐποχῆς καὶ δὲν ἀπαντᾷ στὸν δικό μας. Εἶναι χρήσιμο καὶ ἀπαραίτητο στὸν κήρυκα νὰ γνωρίζει πῶς ἀπάντησαν οἱ Πατέρες τότε. Πῶς μετέβαλαν τὸν λόγο τοῦ κόσμου σὲ λόγο τοῦ Χριστοῦ. Πῶς κράτησαν ἀνοιχτὸ τὸ μυαλὸ καὶ τὶς καρδιὲς τῶν πιστῶν μπροστὰ στὸν Χριστὸ ποὺ ἔρχεται. Ἀλλὰ ὅμως δὲν μπορεῖ νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ κήρυγμά τους χωρὶς τὴν πρόσληψη τῶν στοιχείων τῆς ἐποχῆς του. Ὅπως καὶ καμμία Θεία Λειτουργία δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ μὲ δῶρα ποὺ ἐτοιμάστηκαν γιὰ ἄλλες Θεῖες Λειτουργίες καὶ ἄλλους πιστοὺς.

Ἐπίσης, τὸ κήρυγμα δὲν μπορεῖ νὰ διακοπεῖ ἢ νὰ ματαιωθεῖ, ἐπειδὴ διακοπὴ του σημαίνει διακοπὴ τῆς Θείας Λειτουργίας, τῆς ὁποίας εἶναι ἀναγκαῖο καὶ ἀπαραίτητο συστατικὸ. «Γιατὶ ἡ ἴδια ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι παρὰ αὐτὰ τὰ δύο, ὁ ἄμβωνας καὶ ἡ ἀγία τράπεζα, ἡ ἱερουργία τοῦ λόγου καὶ ἡ Λειτουργία τῶν Θείων Μυστηρίων. Ἡ Ἐκκλησία στὸν αἰῶνα λειτουργεῖ, καὶ ὅταν κηρύττει τὸν λόγο καὶ ὅταν ἐπιτελεῖ τὴν ἀναίμακτη ἱερουργία» ἔγραφε ὁ ἀείμνηστος μητροπολίτης Κοζάνης Διονύσιος. Ὁ ὀρισμὸς τοῦ Ν. Καβάσιλα τῆς Θείας Λειτουργίας ὡς «σῶμα ἐν ἱστορίαις» δείχνει ὅτι διακοπὴ ἢ ματαίωση τοῦ κηρύγματος σημαίνει τὸν ἀκρωτηριασμὸ τῆς.

Πῶς ἀντιδρῶν οἱ πιστοὶ μας στὸ κήρυγμα; Πῶς τὸ ἀντιμετωπίζουν; Ὁ ἔμπειρος κήρυκας τὸ καταλαβαίνει ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ. Ἀρχίζοντας τὸ κήρυγμά του γνω-

ρίζει ότι ανοίγει έναν διάλογο μαζί τους. Ἐκεῖνος ὁμιλεῖ καὶ οἱ πιστοὶ ἀνταποκρίνονται μὲ μία ὁμιλοῦσα σιωπῇ. Γνωρίζει τί ξέρουν ἀπὸ κοινοῦ, ὁ ἴδιος καὶ οἱ ἀκροατές του. Γνωρίζει ἐπίσης τί καινούργιο κομίζει πρὸς αὐτούς. Ἐκεῖνοι ἀναγνωρίζουν στὰ λόγια του τὰ προβλήματα τους ὡς μέλη τῆς Ἐκκλησίας ὅταν ὁ κήρυκας διατυπώνει μπροστά τους τὰ νοήματα τοῦ κόσμου ποὺ ἔχουν φέρει μαζί τους. Ὁ κήρυκας τὰ συγκροτεῖ σὲ προτάσεις λογικῆς καὶ ξεκαθαρισμένης καὶ ἐκεῖνοι ἀναγνωρίζουν σ' αὐτὲς τὸν ἑαυτὸ τους ποὺ ἀνήκει στὸν κόσμο. Ὅπως ἔγραφε ὁ Βλ. Λόσκι οἱ χριστιανοὶ ἀνήκουν στὴν Ἐκκλησία, ἀλλὰ ἀνήκουν ταυτόχρονα μὲ τὴ σκέψη τους, τὰ συναισθήματά τους καὶ τὶς ἀντιδράσεις τους στὸν κόσμο. Ὁ κήρυκας συζητᾷ τὰ νοήματα τοῦ κόσμου ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ εὐαγγελίου τῆς ἡμέρας καὶ καλεῖ τοὺς πιστοὺς νὰ προτιμήσουν τὰ νοήματα τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὰ νοήματα τοῦ κόσμου. «Λογισμοὺς καθαιροῦντες καὶ αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ» (Β' Κορ. 10, 4-5).

Ἐὰν ὁ κήρυκας ἐμφανισθεῖ μπροστά τους ἀνέτοιμος, χωρὶς νὰ ἔχει κάτι καινούργιο νὰ πεῖ ἢ νὰ ὑπενθυμίσει, κάτι γνωστὸ μὲ τρόπο ποὺ μποροῦν ν' ἀκούσουν καὶ νὰ καταλάβουν οἱ ἀκροατές του, ἐὰν δὲν τοὺς παρουσιάσει ξεκάθαρα αὐτὸ ποὺ κουβαλοῦν μέσα τους καὶ ἐὰν δὲν προτείνει τίποτα, ἐπεξεργαζόμενος τὸ αὐτονόητο, οἱ πιστοὶ ἀντιδρῶν μὲ τὴν ἀπάθειά τους. Ἀναζητοῦν μέσα τους ὅ,τι μπορεῖ νὰ δικαιολογήσει τὸν κήρυκα καὶ ἐπιστρατεύουν τὴ δύναμη τῆς ὑπομονῆς μέχρι νὰ τελειώσει. Πολλοὶ ἀνοίγουν τὴ Φωνὴ Κυρίου ποὺ τοὺς ἔχει διανεμηθεῖ καὶ διαβάζουν, καὶ ἄλλοι περιεργάζονται τὶς εἰκόνες. Μερικοὶ ἐξέρχονται τοῦ ναοῦ μέχρι νὰ τελειώσει τὸ κήρυγμα.

Ὁ Ν. Καβάσιλας ἐρμηνεύοντας τὰ τῆς Προθέσεως χρησιμοποιεῖ γιὰ τὸν προσκομιζόμενο ἄρτο δύο ρήματα. Τὸ «βιάζεται» καὶ τὸ «ἐπείγεται». Τὸ πρῶτο τὸ χρησιμοποιεῖ γιὰ νὰ περιγράψει ὅσα κάνει ὁ ἱερέας: «καὶ πάντα ὅσα ποιεῖ, τὰ μὲν κατὰ χρεῖαν, τὰ δὲ ἐπίτηδες, εἰς τὴν σημασίαν ταύτην βιάζεται». Τὸ ρῆμα «ἐπείγεται» τὸ χρησιμοποιεῖ γιὰ τὸν ἄρτο ποῦ, ἀφοῦ ἐτοιμάστηκε ἀπὸ τὸν θύτη-ιερέα, «εἰς ἐκεῖνον ἐπείγεται μεταβληθῆναι τὸν ἀληθινὸν ἄρτον». Πίσω βέβαια ἀπὸ τὸν ἄρτο κρύβεται ὁ προσφέρων πιστὸς ποὺ εἶναι δυνατὸν νὰ σκέπτεται, νὰ ἀντιδρᾷ καὶ νὰ ἐπείγεται. Καὶ τὰ δύο ρήματα εἶναι σημαντικὰ ἔντονης κίνησης, δράσης καὶ πορείας. Τὸ κήρυγμα, ἀναπόσπαστο συστατικὸ τῆς Θεῆς Λειτουργίας ποὺ κατὰ τὸν ἴδιο συγγραφέα εἶναι «πρακτικὴ διήγησις», καλεῖ μὲ τὸν πιὸ ἔντονο τρόπο τοὺς ἀκροατές του νὰ ἐνταχθοῦν ἐνεργητικὰ σ' αὐτήν. Οἱ πιστοὶ ἀκούοντας τὸ κήρυγμα δὲν τοὺς μένει παρὰ νὰ «ἐπείγονται» νὰ γίνουν τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἢ Ἐκκλησία. Ἐὰν αὐτὰ τὰ δύο δὲν συμβαίνουν, ἐὰν αὐτὰ τὰ δύο κωλύονται ἀπὸ κάποιον λόγο, τότε εἴμαστε πολὺ μακριὰ ἀπὸ αὐτὸ ποὺ καλούμαστε νὰ γίνουμε σὲ κάθε Θεῆς Λειτουργία.

Ὁ Ὀρθόδοξος Κλῆρος τῆς Γερμανίας

Ἄρχιμ. Συμεὼν Αὐγουστάκη,
Ἱ. Ν. Τριῶν Ἱεραρχῶν Ἀνοβέρου, Ἱ. Μ. Γερμανίας

Ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τῆς δεκαετίας τοῦ '60, τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο βλέποντας τὰ πρῶτα κύματα τῶν Ἑλλήνων μεταναστῶν πρὸς τὴν ἰσχυρὴ οἰκονομικὰ χώρα τῆς Γερμανίας γιὰ ἓνα καλύτερο μέλλον, καὶ μὲ τὴν ἄπειρη ἀγάπη ποὺ τὸ διακατέχει γιὰ τὸ χριστεπώνυμο πλήρωμά του, ἀποφασίζει διὰ μέσου τοῦ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Τόμου τοῦ 1963 νὰ ιδρύσει τὴν «Ἱερὰν Μητρόπολιν Γερμανίας καὶ Ἑξαρχία Κεντρῶας Εὐρώπης», μὲ ἔδρα τῆς Μητροπόλεως τῆ Βόννη καὶ μὲ πρῶτο μητροπολίτη τὸν Πολύευκτο Φινφίνη (1964-1968), ἐπὶ πατριαρχείας τοῦ μακαριστοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κυροῦ Ἀθηναγόρα, ἀποσπώντας τὴν ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Θυατείρων, στὴν ὁποία ἀνήκε μέχρι τότε.

Στὴν ἀρχὴ ὑπῆρξαν πάρα πολλές δυσκολίες, ὁ λιγοστὸς κλῆρος, ἐκτὸς ἐξαιρέσεων, δὲν εἶχε τὴ δυνατότητα νὰ ὀμιλεῖ τὴ γερμανικὴ γλῶσσα, ποὺ ἦταν ἀπαραίτητη γιὰ τὴν ὀργάνωση τῶν πρώτων ἐνοριῶν, οἱ σχέσεις μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν, τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς καὶ τῆς Εὐαγγελικῆς, ἦταν ἐντελῶς ἀνύπαρκτες. Οἱ ἱερεῖς ἦταν ὑποχρεωμένοι νὰ πραγματοποιοῦν μεγάλα ταξίδια γιὰ νὰ ἔρθουν σὲ ἐπαφὴ μὲ τοὺς Ἑλληνας μετανάστες καί, ἐξαιτίας τῆς ἔλλειψης ὀρθόδοξων ναῶν, ἀναγκάζονταν νὰ τελοῦν συχνὰ τὶς ἱερὲς ἀκολουθίες καὶ τὰ ἱερὰ μυστήρια σὲ ἰδιωτικοὺς χώρους. Οἱ συνθήκες τῆς διακονίας ἦταν πάρα πολὺ δύσκολες, ἀλλὰ οἱ ἱερεῖς μας ἀντλοῦσαν δύναμη ἀπὸ τὸν Ἐνα καὶ Τριαδικὸ Θεὸ καὶ ἀπὸ τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ, ποὺ περιμένε τὴ στιγμή νὰ ἔρθει σὲ ἐπικοινωνία μὲ τὸν ἱερέα του, γιὰ νὰ ἐμπιστευθεῖ κάπου τὰ προβλήματα του καὶ νὰ ἀντλήσει δύναμη καὶ ὁ ἱερέας μὲ τὴ σειρά του νὰ συνεχίσει τὸ δύσκολο ἀγῶνα του.

Μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου αὐτὲς οἱ πρωτόγονες συνθήκες διακονίας ἄρχισαν σιγά-σιγά νὰ βελτιώνονται. Τὴ δεκαετία τοῦ '70 παρατηροῦμε νὰ ἀρχίζει μία πρόοδος στὴν ὀργάνωση τῆς ἑλληνορθόδοξης ἐκκλησίας τῆς Γερμανίας. Ἐπὶ ἀρχιερατείας Εἰρηναίου Γαλανάκη (1971-1980), μετέπειτα Μητροπολίτη Κισσάμου καὶ Σελίνου, συντάχθηκε τὸ 1972 ὁ Καταστατικὸς Χάρτης τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γερμανίας καὶ ἄρχισε ἀπὸ τὸ 1974 νὰ ἀναγνωρίζεται στὰ διάφορα ὁμοσπονδιακὰ κρατίδια τῆς Γερμανίας ὡς Νομικὸ Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου καὶ ὡς ἡ τρίτη κατὰ σειρά ἐκκλησία μετὰ τὴν Ρωμαιοκαθολικὴ καὶ τὴν Εὐαγγελικὴ. Ὁ κλῆρος μας γνωρίζει πλέον τὴ γερμανικὴ γλῶσσα καὶ πάρα πολλοὶ λαμβάνουν ἀνώτατη ἐκπαίδευση ἀπὸ τὰ γερμανικὰ πανεπιστήμια, ἐνῶ ἀρχίζει νὰ ὑπάρχει μία στενότερη ἐπικοι-

νωνία με τις άλλες Ἐκκλησίες πού υπάρχουν στήν Γερμανία. Με τά ἐφόδια αὐτά ἀρχίζει ἡ ὀρθόδοξη ναοδομία στίς μεγάλες γερμανικές πόλεις. Ὁ πρῶτος ναός πού οἰκοδομήθηκε εἶναι ὁ ἱερός ναός Ἀναλήψεως τοῦ Σωτῆρος στό Βερολίνο τὸ 1977 ἀπὸ τὸν νῦν Μητροπολίτη Γερμανίας κ. Αὐγουστῖνο, ὡς βοηθὸ Ἐπίσκοπο Ἐλαίας, ἐνῶ τὸ 1978 ἀποπερατώθηκαν τὸ Μητροπολιτικὸ Κέντρο καὶ ὁ Καθεδρικός Ναός τῆς Ἀγίας Τριάδος στή Βόννη.

Ἀπὸ τὸ 1980 ἕως σήμερα ἔχουμε ὡς ποιμενάρχη στό πηδάλιο τῆς Μητροπόλεως Γερμανίας τὸν κ. Αὐγουστῖνο Λαμπαρδάκη. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του παρατηροῦμε τὴ δημιουργία πλήθους ἐνοριῶν, τὴν ἀνεύρεση ἱερέων με ὄρεξη γιὰ διακονία ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, ὅπως καὶ χειροτονίες ἱερέων ἀπὸ νέους δεύτερης γενιᾶς μεταναστῶν. Ὁ Μητροπολίτης αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκη τῆς ὑπάρξεως ναῶν με χώρους, ὅπου μποροῦν νὰ βρισκονται οἱ Ἕλληνες γιὰ νὰ ἐπικοινωνοῦν καὶ νὰ μοιράζονται τὸν νόστο τους γιὰ τὴν πατρίδα. Χωρὶς νὰ ὑπάρχουν οἰκονομικὰ ἀποθέματα καὶ χωρὶς οἰκονομικὴ ἐνίσχυση ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, με μόνη τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, καὶ με τὴ συνδρομὴ τοῦ ξενιτεμένου Ἑλληνα, ἄρχισε ἡ ἀνέγερση ναῶν, ὁμοίως καὶ ἡ ἀγορὰ ναῶν ἀπὸ τὴν Εὐαγγελικὴ ἢ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία καὶ ἐν συνεχείᾳ ἡ μετατροπὴ αὐτῶν σὲ ὀρθόδοξους ναοὺς. Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Γερμανίας κ. Αὐγουστῖνος παρομοιάζει πολὺ συχνὰ αὐτὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ οἰκοδομήματα: «μια μικρὴ ἑλληνικὴ πατρίδα». Σήμερα ἀριθμοῦνται στή Γερμανία 55 ὀρθόδοξοι ναοί, οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ὁποίους διαθέτουν καὶ πνευματικὸ κέντρο.

Ἐκτὸς τῶν ναῶν πού ἀνήκουν ἐξ ὀλοκλήρου στήν ἑλληνορθόδοξη μητρόπολη, μᾶς δίνεται ἡ δυνατότητα νὰ τελοῦμε τὰ ἱερὰ μυστήρια σὲ ναοὺς πού μᾶς παρέχονται μόνο γιὰ τὴ λειτουργικὴ μας χρῆση ἀπὸ τὴν Καθολικὴ καὶ τὴν Εὐαγγελικὴ ἐκκλησία. Ὁ πιστὸς λαὸς τῆς Διασπορᾶς, προκειμένου νὰ γίνεταί μέτοχος τῆς Θείας Χάριτος, μετατρέπει αὐτοὺς τοὺς ἑτερόδοξους ναοὺς με φορητὰ τέμπλα, εἰκονοστάσια, μανουάλια, ἀναλόγια καὶ με Ἱερὰ Σκευὴ πού μεταφέρει μαζί του ὁ ἱερέας, σὲ ναοὺς πού μοιάζουν με ὀρθόδοξους, καὶ με τὴν χάρη τῶν μυστηρίων πού τελοῦνται κατὰ τὴ στιγμὴ ἐκεῖνη, οἱ ναοὶ αὐτοὶ ἔχουν τὴ χάρη τοῦ ὀρθόδοξου, καὶ γίνονται κλιμαξὴ μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς. Δίδεται αὐτὴ ἡ δυνατότητα σὲ 92 πόλεις ἢ χωριὰ νὰ τελοῦνται τὰ ἄχραντα μυστήρια μέσα σὲ ἑτερόδοξους ναοὺς.

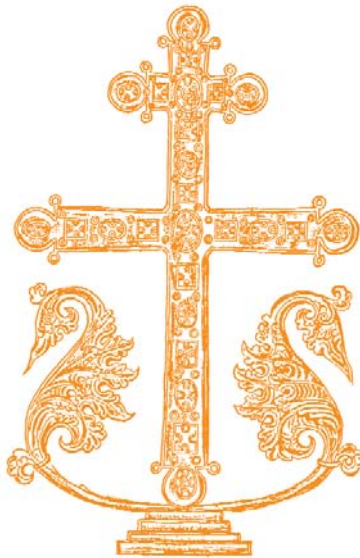
Σήμερα στή Μητρόπολη Γερμανίας διακονοῦν τρεῖς βοηθοὶ Ἐπίσκοποι καὶ 70 Ἱερεῖς σὲ 50 περίπου ἐνορίες διασκορπισμένες σὲ ὀλόκληρη τὴ Γερμανία. Ὁ Κλῆρος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γερμανίας εἶναι κλῆρος ὅλων τῶν ἡλικιῶν, γλωσσομαθεῖς καὶ με ὑψηλὸ μορφωτικὸ ἐπίπεδο, γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ ἀνταπεξέλθει στὰ ποιμαντικὰ του καθήκοντα.

Οἱ ἀπαιτήσεις ἀπὸ ἕναν κληρικὸ στή Γερμανία εἶναι πολὺ μεγάλες. Οἱ ἐκτάσεις τῶν ἐνοριῶν εἶναι στίς περισσότερες περιπτώσεις πάρα πολὺ μεγάλες, γιὰ τὸν λόγο ὅτι οἱ πιστοὶ εἶναι διασκορπισμένοι, δὲν κατοικοῦν μόνο στὰ μεγάλα ἀστικὰ κέντρα, ἀλλὰ πολλὲς φορές καὶ σὲ ἀπομακρυσμένα καὶ δύσβατα χωριά. Οἱ ἱερεῖς με ἀγάπη καὶ με πλήρη ἀφιέρωση στὸ Θεὸ καὶ στὸν ἄνθρωπο διανύουν καθημερινὰ μεγάλες χιλιομετρικὲς ἀποστάσεις, γιὰ νὰ ἔρχονται σὲ ἐπικοινωνία με τὸν σύγχρο-

νο άνθρωπο και για να τον διαποιμαίνουν. Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Γερμανίας κ. Αύγουστίνος στὸ ἐτήσιο ἱερατικὸ συνέδριο τοῦ 2008, ἀπεκάλεσε τοὺς ἱερεῖς τῆς Μητροπόλεως Γερμανίας «ἥρωες», ἀναγνωρίζοντας ἔτσι τὴ δύσκολη ἀποστολή τους στὴ Γερμανία.

Ἡ λειτουργικὴ γλῶσσα εἶναι ἡ ἑλληνικὴ. Μέχρι στιγμῆς οἱ Ἕλληνες τῆς Διασπορᾶς δὲν ἔχουν ἰδιαίτερα πρόβλημα στὸ νὰ κατανοήσουν και νὰ μιλήσουν τὴν ἑλληνικὴ. Στὸ μέλλον, ποὺ θὰ ἔχουμε Ἕλληνες τρίτης καὶ τέταρτης γενιᾶς, ἐνδεχομένως νὰ δημιουργηθοῦν προβλήματα στὴν κατανόηση τῆς γλώσσας. Σὲ πάρα πολλές ἐνορίες τελεῖται πολλὲς φορές καὶ δευτέρη Θεία Λειτουργία τὴν Κυριακὴ στὴ γερμανικὴ γλῶσσα, γιὰ νὰ μποροῦν νὰ τὴν κατανοήσουν οἱ Γερμανοὶ Ὁρθόδοξοι, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ Ἕλληνες ποὺ δὲν εἶχαν τὴν δυνατότητα νὰ μάθουν ἐπαρκῶς τὴν ἑλληνικὴ.

Σήμερα στὴ Γερμανία ἀπαριθμοῦνται 1.000.000 Χριστιανοὶ Ὁρθόδοξοι, ἐκ τῶν ὁποίων 320.000 εἶναι Ἕλληνες Ὁρθόδοξοι, καὶ οἱ ὑπόλοιποι ἀπὸ τὶς ἄλλες ὀρθόδοξες χῶρες τῆς Ἀνατολῆς, (Ρωσία, Σερβία, Βουλγαρία, Ρουμανία, Συρία, Γεωργία). Γιὰ τὴ διαποίμανση αὐτῶν τῶν πιστῶν ἔχει μεριμνήσει ἡ ἀντίστοιχη «ἐθνικὴ Ἐκκλησία», μὲ τὴ δημιουργία ἐξαρχιῶν ἢ ἐπίσκοπῶν. Ὅλοι οἱ ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι ἔχουν συγκροτήσει τὴν Ἐπιτροπὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στὴ Γερμανία (ΚΟΚiD), μὲ ἀπώτερο σκοπὸ νὰ ἐκπροσωπεῖται ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία στὴν Γερμανικὴ κοινωνία. Σ' αὐτὴ συμμετέχουν ὅλοι οἱ κανονικοὶ ἐπίσκοποι τῶν ὀμόδοξων Ἐκκλησιῶν τῆς Γερμανίας, μὲ πρόεδρο τῆς ἐπιτροπῆς τὸν ἐκάστοτε Μητροπολίτη Γερμανίας καὶ Ἐξάρχο Κεντρῶας Εὐρώπης.

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Λίτσας Ί. Χατζηφώτη, αρχαιολόγου

Ίερὸς Ναὸς
Ἁγίου Δημητρίου
Ἀμπελοκήπων,
50 χρόνια ἐνοριακῆς ζωῆς
καὶ μαρτυρίας
Ἐπιμέλεια
Ἀρχιμ. Πλάτωνος Κρικρῆ
Ἀθήνα 2008

Οἱ παλαιοὶ Ἀθηναῖοι, ἢ ὅσοι θυμούνται τὴν Ἀθήνα τῆς ἐποχῆς τοῦ '50, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ἱστορία καὶ τὴν προσφορὰ τοῦ Ί. Ναοῦ Ἁγίου Δημητρίου Ἀμπελοκήπων, μὲ συγκίνηση θὰ ἀναπολήσουν μιὰ ἐποχὴ ποὺ ἔφυγε ὀριστικὰ τὶς τελευταῖες δεκαετίες ἐξαιτίας τῆς οἰκοδομικῆς καὶ πολεοδομικῆς ἀλλοίωσης καὶ αὐτῆς τῆς περιοχῆς τῆς πρωτεύουσας. Ἡ ἐνορία τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Ἀμπελοκήπων ἀναγνωρίστηκε τὸ 1917 καὶ ὑπῆρξαν ἐκεῖ ἐφημέριοι, ἀρκετοὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἀργότερα ἐργάσθηκαν στὸν Ἀμπε-

λώνα τοῦ Κυρίου καὶ σὲ χῶρες τοῦ ἐξωτερικοῦ. Τὸ βιβλίον εἶναι συλλογικὸ ἔργο καὶ συνεργάστηκαν στὴ συγγραφή του ὁ Προϊστάμενος τοῦ Ί. Ναοῦ, Ἀρχιμ. π. Πλ. Κρικρῆς, ὁ Αἰδ.σ. Πρεσβ. π. Π. Πετρόπουλος, οἱ ἱεροὶ Διάκονοι π. Πλ. Βακαλάκης καὶ π. Θεολ. Γασπαράκης καὶ οἱ κύριοι Χ. Χάιτας καὶ Ν. Παραδείσης. Τὴν ἐπιμέλεια εἶχε ὁ π. Πλ. Κρικρῆς.

Πέρα ἀπὸ τὰ πολύτιμα στοιχεῖα γιὰ τὴν ἱστορία, τὴν ἐνοριακὴν ζωὴν, τὸν ζωγραφικὸν διάκοσμον, τὰ ἀξιόλογα λειτουργικὰ ἀντικείμενα τοῦ ναοῦ, τὰ πολὺ σημαντικὰ παρεκκλήσια, (ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἄς ἀναφερθοῦν ἐδῶ οἱ Ἅγιοι Πάντες, μετόχι τῆς Ἱ.Μ. Πετράκη, γιὰ τὴν παλαιότητα καὶ τὴν ἱστορία του, καθὼς καὶ ὁ ναὸς τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, μετόχι τῆς Ἱ.Μ. Σινᾶ, γιὰ τὴν προσεγμένη ἀρχιτεκτονικὴ καὶ τὰ πρόσωπα ποὺ συνδέονται μὲ αὐτό), θὰ θέλαμε νὰ σταθοῦμε στὴν διακονία τῆς ἐνορίας ποὺ ἐξακτινώνεται στὴν ὑπηρεσία φοιτητῶν, γερόντων, οἰκονομικῶς ἀδυνάτων κ.ἄ., καὶ στίς μορφές δύο σημαντικῶν ἀνθρώπων ποὺ συνδέθηκαν μὲ τὶς δραστηριότητες τῆς ἐνορίας αὐτῆς. Ὁ πρῶτος εἶναι ὁ Ἄρχων Πρωτοψάλτης τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Θρασ. Στανίτσας, ὁ ὁποῖος πέρα ἀπὸ τὴν θαυμάσια φωνὴν ποὺ διέθετε ἄφησε τεράστιον μουσικὸν ἔργο. Ὁ δεῦτερος εἶναι ὁ Ἄρχων Πρωτονοτάριος τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Ἐμμ. Φαρλέκας, εὐεργέτης τοῦ Ί. Ναοῦ.

Λίτσας Ί. Χατζηφώτη, αρχαιολόγου

Έκδηλωση λήξης Σεμιναρίων Έλληνικῆς Νοηματικῆς Γλώσσας

Στις 6.4.09 στὸ Πνευματικὸ Κέντρο τοῦ Ί. Ν. Ἀγ. Νεκταρίου Κανήθου ἔλαβε χώρα ἡ ἀπονομὴ Βεβαιώσεων Παρακολουθήσεως σὲ ὄσους συμμετείχαν στὰ Σεμινάρια Ἐκμάθησης τῆς Ἑλληνικῆς Νοηματικῆς Γλώσσας, ποὺ πραγματοποιήθηκαν γιὰ ἕκτη συνεχόμενη χρονιά ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ί. Μ. Χαλκίδος. Κατὰ τὴν τελετὴ ὁ ὑπεύθυνος τοῦ σεμιναρίου Ἀρχιμ. π. Ί. Καραμούζης - Ἱεροκῆρυξ, μίλησε γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτῶν τῶν Σεμιναρίων. Κατόπιν παρουσιάστηκε ὁδοιπορικὸ στὰ γεγονότα τῆς Μ. Ἑβδομάδος, τὸ ὁποῖο ἀπέδωσαν στὴν ἑλληνικὴ νοηματικὴ γλῶσσα οἱ σπουδαστὲς τῆς Σχολῆς, ἐνῶ οἱ διδάσκαλοι τῆς Σχολῆς (κωφάλαλοι οἱ ἴδιοι), κ. Δ. Μπουλέρος καὶ κ. Ε. Νικολέντζου, παρουσίασαν τὸ Συναξάρι τῆ Μ. Ἑβδομάδος στὴν γλῶσσα τῶν νοημάτων. Ὁ κ. Π. Τσαλαβούτας, ἐκπρόσωπος τῆς τοπικῆς κοινότητος τῶν κωφῶν, εὐχαρίστησε τὸν Σεβ. Μητροπολίτη γιὰ τὸ ἀμέριστο ἐνδιαφέρον τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς κωφούς, καὶ ἀνέφερε τὰ αἰτήματά τους γιὰ καλύτερη ἀντιμετώπιση ἀπὸ τοὺς ἀκούοντες.

Μηνιαῖες Συνάξεις τῆς Ί. Μ. Σταγῶν καὶ Μετεώρων

Μηνιαῖες Συνάξεις τῶν Ἱερέων, Ἱερατικὰ Συνέδρια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἄλλα πραγματοποιήθηκαν στὸ χωρὸ τῶν μαθητικῶν Κατασκηνώσεων τῆς καὶ ἄλλα σὲ Ἑνοριακὸ Κέντρο τῆς Καλαμπάκας, ἀνεφοδιάζουν τοὺς ἐφημερίους τῆς Ί. Μ. Σταγῶν καὶ Μετεώρων. Παράλληλα πραγματοποιοῦνται τακτικὰ μηνιαῖες συνάξεις γιὰ τὶς Πρεσβυτέρες, παράλληλα μὲ μορφωτικὲς ἐκδρομὲς. Κατὰ τοὺς μῆνες Φεβρουάριο - Ἀπρίλιο 2009 πραγματοποιήθηκε σεμινάριο Ἱερέων σὲ τρεῖς Ἀρχιερατικὲς Περιφέρειες, σὲ διαφορετικὲς ἡμερομηνίες, γιὰ νὰ μετάσχουν σὲ δεκαπενταμελεῖς ὁμάδες ὅλοι οἱ νεότεροι ἱερεῖς τῆς Ί. Μητροπόλεως, χωρὶς νὰ ἀποκλειστοῦν καὶ οἱ ἐνδιαφερόμενοι πρεσβύτεροι στὴν ἡλικία ἱερεῖς. Τὴν εὐθύνη τοῦ Σεμιναρίου εἶχε ὁ π. Σωτήριος Χαρίσης μὲ τὴ βοήθεια τῶν ἱερομονάχων τῆς Ί. Μ. Βαρλαάμ Μετεώρων π. Βαρλαάμ καὶ π. Νήφωνος, οἱ ὁποῖοι εἰσηγήθηκαν τὰ θέματα: «Σημειολογία Χριστιανικοῦ Ναοῦ, λειτουργικῶν σκευῶν, ἀμφίων καὶ βιβλίων» ὁ πρῶτος καὶ «Ἑρμηνευτικὴ προσέγγισις τῶν ἀκολουθιῶν τὸ καιροῦ καὶ τῆς προσκομιδῆς» ὁ δεύτερος.

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ ΤΕΛΟΣ
Τακ. Γραφείο Κ.Ε.Μ.Π.Α.Θ
Αριθμός Άδειας 10

ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1856/2004 ΚΕΜΠΑ

ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΛΤΑ 2355

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ε.Μ.Υ.Ε.Ε.)
Ίω. Γενναδίου 14 115-21 Αθήναι
Τηλ. 210-72.72.253. Fax: 210-72.72.251
ISSN 1105-7203